

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
VIIEKÜMNE KUUENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

18. märtsil 2011.a

Kohalviibijad

KHNI liikmed ja asendusliikmed:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Norman Aas, riigi peaprokurör (*osales päevakorrapunktide 1-5 arutamisel ja otsustamisel*)
Toomas Vaher, Advokatuuri esimees
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Henn Jöks, riigikohtunik
Lea Kivi, riigikohtunik (*asendusliige*)
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (*asendusliige*)
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik (*asendusliige*)

Teised osalejad:

Helve Särgava, Harju Maakohtu esimees
Pavel Gontšarov, Viru Maakohtu esimees
Madis Kägu, Tartu Maakohtu esimehe kohusetäitja
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Tamara Hristoforova, Tartu Halduskohtu esimees
Urmars Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimehe kohusetäitja
Mari-Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekancler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse juhataja
Küllü Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse analüütik
Mai Selke, Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Maire Jürima, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent
Margit Kapp, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent
Maret Saanküll, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Margit Vutt, Riigikohtu analüütik
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant

Juhatas:

Märt Rask, Riigikohtu esimees, Kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis:

Margit Kapp, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent

Algus: 18.03.2011. a kell 11.00

Lõpp: 18.03.2011. a kell 17.10

Istungi päevakorras on:

1. Eelmise istungi protokollki kinnitamine – 10.12.2010.a korraline istung
2. KHNI töökorra tutvustamine uutele liikmetele – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Märts Rask
3. Õigusemõistmise eelarve jaotumine kohtunike ja muu kohtupersonali vahel – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeeriumi asekancler Marko Aavik
Materjalina lisatud Justiitsministri kiri Eesti Kohtunike Ühingule.

4. Nõusoleku andmine kohtute infosüsteemi põhimääruse muutmiseks – KS § 41 lg 1 p 11 alusel – Justiitsministeeriumi asekanstler Marko Aavik
Materjalina lisatud määruse eelnõu.
5. Kohtute esimeeste aruandlus 2010.a personaalse statistika põhjal – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – kohtute esimehed, Justiitsministeeriumi analüütik Külli Luha
Materjalidena lisatud kohtute esimeeste ettekanded.
 - 5.1. Harju Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Harju Maakohtus 2010.a – Helve Särgava
 - 5.2. Viru Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Viru Maakohtus 2010.a – Pavel Gontšarov
 - 5.3. Tartu Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Maakohtus 2010.a – esimehe kohusetäitja Madis Kägu
 - 5.4. Pärnu Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Pärnu Maakohtus 2010.a – Rubo Kikerpill
 - 5.5. Tallinna Halduskohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tallinna Halduskohtus 2010.a – Villem Lapimaa
 - 5.6. Tartu Halduskohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Halduskohtus 2010.a – Tamara Hristoforova
 - 5.7. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tallinna Ringkonnakohtus 2010.a – Urmas Reinola
 - 5.8. Tartu Ringkonnakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Ringkonnakohtus 2010.a – esimehe kohusetäitja Ago Kutsar
 - 5.9. Riigikohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Riigikohtus 2010.a – Märt Rask
 - 5.10. Justiitsministeeriumi esindaja kohtuid võrdlev kaasettekanne – Külli Luha
6. Ülevaade justiitsministri ja Riigikohtu esimehe 10.03.2011.a kohtumisest ning kohtute tõhusam kaasamine infosüsteemide väljatöötamise ja rakendamise – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Märt Rask; Timo Ligi, Justiitsministeerium
7. Nõusoleku andmine Ago Kutsari nimetamiseks Tartu Ringkonnakohtu esimeheks – KS § 41 lg 1 p 5 alusel – Ago Kutsar; Justiitsministeerium
8. Nõusoleku andmine kohtumaja juhtidele lisatasu maksmiseks tagasiulatuvalt – KS § 76 lg 3 alusel – kohtute esimehed; Justiitsministeerium
 - 8.1. Nõusoleku andmine Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja juhile Sirje Õunpuule ja Kentmanni kohtumaja juhile Meelis Eerikule 10% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2001.a
 - 8.2. Nõusoleku andmine Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja juhile Ingrid Niinemäele, Kuressaare kohtumaja juhile Kristel Pedassaarele, Rapla kohtumaja juhile Indrek Saarele ja Haapsalu kohtumaja juhile Piia Jaaksoole 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.
 - 8.3. Nõusoleku andmine Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja juhile Liivi Loidele ja Põlva kohtumaja juhile Epp Tombakule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a
 - 8.4. Nõusoleku andmine Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja juhile Tiit Kullerkupule 5% lisatasu maksmiseks alates 09.01.2011.a
 - 8.5. Nõusoleku andmine Tartu Halduskohtu Jõhvi kohtumaja juhile Mare Krullile 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a
9. Kohtuametnike 2011.a koolitusplaan – KS § 41 lg 3 p 4 alusel - Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lippus
10. Ida-Virumaal õigussüsteemis osalejate kvalifikatsiooni tõstmiseks loodava stipendiumisüsteemiks raha eraldamine kohtute 2011.a eelarve reservist – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lippus
11. Kohtunike foorumi tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimehe abi Mari-Liis Lipstok

18.03.2011. a
Algus kell 11.00

Rask: Kuivõrd Ago Kutsar teatas, et ta ei soovi 7. päevakorrapunkti arutamist, on ettepanek see punkti päevakorrast välja jätta. Kas on päevakorrale täiendusi?

Täiendusi ei ole.
Viiakse läbi hääletus päevakorra kinnitamise poolt.

Poolt: 8
Vastu: 0
Erapooletuid: 0

Otsus: Kinnitada päevakord.

1. Eelmise istungi protokollki kinnitamine – 10.12.2010.a korraline istung

Rask: Kas varem toimunud istungi protokollki muutmiseks või täiendamiseks on ettepanekuid?
Märkusi ei ole.

Otsus: Kinnitada KHNi 10.12.2010.a korralise istungi protokoll.

2. KHNi töökorra tutvustamine uutele liikmetele – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Märk Rask

Tutvustatakse kohtute haldamise nõukoja töökorda ning tehakse ettepanek liikmetele välja kujunenud töökorra võimalike muudatuseettepanekute esitamiseks.

Rask: Mõningaid probleeme on tekitanud materjalide kättejagamine. Kodukord näeb ette, et istung kutsutakse kokku kaks nädalat enne toimumist, nähakse ette ka päevakord ning edastatakse vajalikud materjalid. KHN on siiani suhtunud materjalide edastamisse loovalt ning kahenädalasest tähtjast alati rangelt kinni peetud ei ole. Selline dünaamiline suhtumine võiks jätkuda.

Kodukorrast tuleneb ka nõue, et protokoll tuleb liikmetele kättesaadavaks teha ühe nädala jooksul pärast istungit. Selles osas on kahjuks veel arenguruumi. Reeglina edastatakse protokollid alles selleks ajaks, kui järgmine istung on kokku kutsutud. Ettepanek on istungite kohta edaspidiselt koostada kaks eraldi protokollki, millest üks on resolutsioonotsuste protokoll. Resolutsioonotsuste protokollki võiks valmis teha ühe nädala jooksul pärast istungi toimumist, et kohtute esimeestel oleks võimalik üldkogudel protokollile toetuda. Täispikk protokoll koostatakse hiljem.

Viiakse läbi hääletus resolutsioonotsuste protokollki koostamise poolt ühe nädala jooksul pärast istungi toimumist.

Poolt: 8
Vastu: 0
Erapooletuid: 0

Otsus: Otsuste kohta koostada protokoll ühe nädala jooksul pärast istungi toimumist.

Eerik: Minu küsimus puudutab kodukorda ja töökorraldust ning materjalide õigeaegset edastamist. Leian, et materjalid peaksid olema edastatud hiljemalt kaks nädalat enne istungit. Hiljem on lubatud materjal edastada siis, kui see on põhjendatud. Küsiksin Marko Aavikult, kas käesoleval juhul oli materjalide hilisemaks edastamiseks põhjus?

Aavik: Kõiki materjale ei olnud kaks nädalat enne istungi toimumist olemas. Materjalide edastamisel on lähtunud varasemast metoodikast, mida Märk Rask selgitas. Kui kohtute haldamise nõukoda peab vajalikuks materjalide edastamise praktikat muuta, tuleb antud küsimus tõstatada ning seejuures arvestada, et teatud teemad, mis vajaksid KHNi arutamist, aga mida ei saa mitteloova materjalide edastamise tõttu korralisel istungil arutada, toovad vajaduse erakorraliselt tihedamini koguneda või lükkub nende teemade arutamine edasi. See on otsustamise koht.

Pärsimägi: Küsimus oli tõstatatud selliselt, kas antud juhul oli materjalide hilisem edastamine põhjendatud või mitte.

Aavik: Ühtegi materjali ei hoitud meelega kinni. Materjalide hilisem edastamine oli põhjendatud, kuivõrd ministeeriumil ei olnud materjale varasemalt olemas.

Särgava: Selgitan, et kohtute esimeestele oli antud teave, et materjalid tuleks esitada hiljemalt 15. märtsiks. Kolleegidelt saadud teabe kohaselt esitasime kõik materjalid tähtaegselt. Seega kohtute esimeeste süüdistamine antud teemal ei ole põhjendatud.

Aavik: Täpsustaksin, et kohtute esimeestel ei ole kohustust materjale kaks nädalat enne istungit saata, vaid see on nende hea tahte küsimus.

Rask: Küsimus on selles, mis dokumentidega igal konkreetsel juhul tegemist on. Kui tegemist on statistilise aruandega või muu tööaruandega, siis selguvad asjasse puutuvad küsimused istungil kohapeal. Teine olukord on, kui tegemist on materjaliga (näiteks seaduse eelnõud), millega tuleb enne istungi toimumist tõsiselt tööd teha. Seega leian, et kaks nädalat ei saa olla ainukeseks kriteeriumiks, mille alusel edastamise õigeaegsuse üle otsustada. Ilmselt peab KHN edaspidiselt antud probleemide esinemisel võtma põhjendatuse osas iga kord seisukoha.

Eerik: Minu seisukoht on, et hilisemaks materjalide esitamiseks peab olema objektiivne põhjus. Kui on võimalik teha kõik selleks, et materjalid oleksid õigeaegselt esitatud, ei ole nende hilisem edastamine põhjendatud.

3. Õigusemõistmise eelarve jaotumine kohtunike ja muu kohtupersonali vahel – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeeriumi asekanstler Marko Aavik

Rask: Kolmanda päevakorrapunkti osas on olemas Kohtunike Ühingu vastus Justiitsministeeriumi kirjale. Edastame kõnesoleva vastuse KHNil osalejatele.

Aavik: Justiitsministeerium on algatanud diskussiooni õigusemõistmise personali eelarve jaotumise teemal. Kuna vahepeal võttis teema ministeeriumi dokumendihalduse registrist üles ka Postimees, on sellega seonduvad küsimused enneaegselt üles kerkinud.

Teema ei ole ajendatud küsimusest, kas kohtunike palgad on proportsionaalsed või mitte, kas kohtunike palk peaks tõusma või mitte või millega seoses peaksid Eestis kohtunike palgad olema proportsionaalsed. Murekohaks ei ole kohtunike madalad palgad. Kohtusüsteemist ei lahu kohtunikud selle pärast, et palk on liiga väike. Samuti ei jää vabadele kohtadele kohtunikud leidmata. See aga ei tähenda, et kohtunike palk ei peaks olema motiveeriv või ei võiks tõusta, kui selleks on võimalus. Murekoht on selles, et hetkel ei ole kohtutes mõistlikul arvul kvalifitseeritud tugipersonali. Kvaliteetsete kohtujuristide väljakasvatamiseks ei ole hetkel motiveerivat palgasüsteemi ja kohtujuristide arv on alla soovitud taseme. Me ei räägi sellest, et kohtunike palgatõusu peaks ära jätma, vaid sellest, et kui on valida kahe väärtuse vahel, siis ehk peaks valima selle, kus on suurem murekoht. Teiseks on riigieelarvest lähema kolme aasta jooksul lisaraha saada suhteliselt lootusetu. Diskussioon tõstatab antud nurga alt, kuna kohtusüsteemi jaoks tuleb eelarves broneerida 1,82 miljonit eurot lisaks, mida võiks kohtunikukonna soovil kulutada kvalifitseeritud tugipersonali tekitamiseks. See ei tähenda, et kohtunike palk ei võiks üldse tõusta, vaid kõik peaks toimuma proportsionaalses süsteemis. Näiteks võiks kohtunike palk tõusta väiksemal määral, kuid samal ajal arendatakse tugipersonali kvaliteeti. Võib-olla oleks mõistlik arutada valikuid, kuidas kõnesolevat olukorda lahendada, kuhu ja millise meetodika alusel rahasid suunata. Miks mitte jagada raha selliselt, et kolme aasta pärast jõuaks kohtunike palk sellele maale, kuhu kohtunikukond soovib ja näeb, et oleks mõistlik. Samas ei tooks me rahade suunamise käigus ohvriks tugipersonali. Mingit muud võimalust tugipersonali tasustamiseks ja palgakärpe tasaarveldamiseks hetkel ei ole, kuna riigi kulud kasvavad. Kui kohtunikukond otsustaks oma palgatõusuks broneeritud summad suunata ametnikkonna palgatõusuks, oleks see proportsionaalne. Me algatasime kõnesoleva diskussiooni, kuid ei oota kiireid otsuseid. Otsime jätkuvalt materjali ja teeme arvutusi, kuidas oleks mõistlik rahasid suunata. Tegemist on olulise mõtlemiskohaga, mida kohtunikukond süsteemi ja rahadega teeb, sest hetkel ei ole raha suunatud sinna, kus on kohtusüsteemi põhiline murekoht.

Võtaksime teema arutusele ka maikuu KHNis. Vahepealsel ajal soovime uurida, milline on teistes Euroopa riikides kohtunike ja parlamendi palgataseme proportsioon ja kas on mõistlik Eestis välja kujunenud proportsioonist kinni hoida või võib seda paari aasta võrra edasi lükata. Julgen väita, et kui paari aasta jooksul igal aastal oleks 2 miljonit eurot jagatud tugipersonalile ning selle arvelt hakatakse kohtutesse tööle võtma kvaliteetseid kohtuametnikke, siis see suurendaks süsteemi arengut. Võiksime süsteemis kvaliteetivselt palju saavutada ning kohtunikud saaksid oma palga paari aasta pärast sellest hoolimata kätte.

Rask: Minu ettepanek on täpsustavad küsimused kvalifitseerida otse eeltoodud ettekande pinnalt ning diskussiooni võiks läbi viia selliselt, et igaüks saaks oma arvamuse välja öelda. Ühtegi otsust kõnesoleva teema osas KHN täna vastu ei võta.

Eerik: Ettekanne algas seisukohaga, et palkade proportsioonid küsimuse all ei ole. Samas lõppes ettekanne seisukohaga, et hakatakse uurima, millised on proportsioonid teistes Euroopa riikides ja kas Eestis on proportsioonid õiged. Kas proportsioonid on küsimuse all või mitte?

Aavik: Kuna proportsioonide teema on tõstatatud ning ka Riigikohtu esimehe poolt esitatud seisukohad viitavad sellele, et on olemas välja kujunenud proportsioonid ja väärtused, siis oleks mõistlik vaadata, millised on proportsioonid teistes Euroopa riikides. Võiksime uurida, et kui proportsioone paari aasta võrra nihutada, kas paistaksime sellega Euroopa riikide kontekstis silma või mitte. Proportsioonid on ühe väärtusena välja toodud ning võrdlevat teavet soovime saada lihtsalt täiendavaks informatsiooniks.

Eerik: Minister saatis EKÜle arvamuse avaldamiseks teemakohase kirja. Miks ei saadetud kirja ka kohtusüsteemi juhile ehk Riigikohtu esimehele?

Aavik: Kohtunike Ühing on süsteemiväline organisatsioon, keda tahtsime diskussiooni kaasata ja informeerida, et teema tuleb KHNis päevakorda. KHN-i juhile Riigikohtu esimees, kes sai ühingu kaudu informatsiooni ja kirja kätte ning kellel oli võimalus oma arvamus esitada. Ilma, et kohtunikud kõnesolevat käiku või sellest saadavad kasu mõistaksid, ei saavutaks proportsioonide muutmise efekti, sest ilma kohtunike toetuseta ei saavutata tulemust.

Eerik: Miks pidas minister vajalikuks enne KHNis asja arutamist meedias sõna võtta?

Aavik: Ministeerium ei võtnud meedias sõna. Postimehe ajakirjanik korjas kõnesoleva kirja üles ministeeriumi dokumendiregistrist, võttis meiega ühendust ning andis teada, et kirjutab teemakohase loo. Ministeerium sellel teemal kommentaare ei andnud. Andsin kommentaare siis, kui kohtunik Merle Parts esitas väite, mis ei vastanud tõele. Osutasin, et probleem on hoopis mujal, mitte selles, kui palju ja kas kellegi palku kärbiti või kui palju kellegi palku tõstetakse. Ka minister ei ole sellel teemal seisukohti avaldanud. Kinnitan, et tegemist on kõnealuse kirja põhjal kokku pandud artikliga.

Pappel: Ütlesid, et olukord võiks seadusemuudatuse tagajärjel kesta kolm aastat?

Aavik: Pakkusime välja, et ühe võimalusena võiks olukord kesta näiteks kolm aastat, kuid kõik variandid on diskussioonil.

Pappel: Oletame, et periood on kolm aastat. Kust võetakse kolme aasta pärast kohtuametnike palgatõusuks raha, kui hetkel planeeritakse palgatõusuks kasutada kohtunike palgafondi?

Aavik: Oleme optimistlikud. Majandus hakkab tasapisi kasvama ja riigieelarvesse tekib lisaraha. Samas ei teki raha ühe korraga ning hetkel tulevad eelarvesse peale ka kärpeaegsed kulutagajärjed. Järgnevatel aastatel on riigieelarve suurem. Kui sel aastal suuname kohtunikele planeeritud 1,8 miljonit eurot kohtuametnikele, siis kolme aasta pärast on võimalik leida kaks miljonit eurot lisaraha, sest riigieelarve maht vahepealsel ajal kasvab. Samuti on võimalik lisaraha leidmise kohustus eelarvesse selliselt sisse kirjutada, et riik peab kohustusega arvestama.

Rask: Hetkel on täitamata 18 kohtuniku kohta. See teeb kokku 18 miljonit krooni. Kui räägime 1,8 miljonist eurost, mis on umbes 28 miljonit krooni, siis arvestades summast maha puuduolevad 18 miljonit krooni, tuleb vaheks 10 miljonit krooni. Proportsioonidega seoses ja diskussiooni kvaliteedi huvides tuleks avaldada ka numbrilised näitajad, mida eesmärgiks seada soovitakse nagu näiteks, et Eestis on 150 kohtunikku.

Pappel: Saan aru, et justiitsminister ei plaani oma palgafondist ministeeriumi töötajatele lisaraha juurde anda. Justiitsministeeriumi ametnike palgad on vist piisavad?

Aavik: Ei oska kommenteerida. Ministrit on üks ja tema palk ei ole leevendus ministeeriumi ametnike palgakärpele. Ministeeriumi ja kohtute süsteemid on fundamentaalselt erinevad.

Pappel: Kas kohtuametnike palgad on Justiitsministeeriumi samaväärsete ametnike palkadega võrreldavad?

Aavik: Ametikohad ja töö on erinevad, kuid julgen väita, et ministeeriumi ametnike palgad on juristide turul mõnevõrra konkurentsivõimelisemad kui kohtujuristide palgad. Ka meil on raske leida häid ametnikke. Kui noorel juristil on karjäärivalik, kas tulla Justiitsministeeriumisse õigusloome nõunikuks või minna kohtujuristik, siis palga mõistes on konkurentsivõimelisem ministeeriumi palk.

Repliiigi korras vastan kohtuniku kohtade täitmise teemale. Täidame sel aastal konkurssidega nii palju kohtunike kohti, et järgmisel aastal oleme eelarvega praktiliselt miinuses. Kogu kohtade täitmise raha oleme seni süsteemi andnud teistpidi kas ajutiste ametnike kohtade täitmiseks või püsikohtade

loomiseks. Reaalsus on, et kui kõik kohtunike kohad täita, siis peaksid kohtud konsultante koondama, sest täitmata kohtuniku kohtade raha on aastate jooksul antud konsultantide juurdevõtmiseks. Oleme kogunud 8 miljonit krooni kohtute infosüsteemi arendamise jaoks, kuid see on ka ainus raha, mis on reservis puutumata. Juhul kui me ei saa EL struktuuritoetust, on KISI arendamiseks planeeritud raha vaja kasutusele võtta, kuid loodan, et seda ei ole vaja ja sellisel juhul saaksime raha tugipersonali värbamiseks ära jagada.

Pärsimägi: Ütlesid, et riigieelarve ei võimalda katta kohtuametnike palgakärbet. Kas on plaanis ametnike palku kärpida?

Aavik: Kohtuametnike palku kärbiti samal ajal kui kohtunike palkasid. Kohtunikel palgad taastatakse ja makstakse juurde, kuid ametnike palkade taastamiseks lisaraha planeeritud ei ole. Sellega tekib süsteemi sees ebaõiglus. Ka ministeeriumi ametnikele ei maksta lisatasusid ja palgakärbe, mis on kõigil kaotanud 11% sissetulekutest, säilib veel aastateks. Eeldan, et ka prokuratuuris on sama olukord.

Pärsimägi: Diskussiooni algatamise vastu ei ole mul midagi. Samuti ei oleks mul midagi kohtuammetnike palgatõusu vastu, kuid tahan vastu väited, nagu ei lubaks madalad palgad kohtusüsteemil normaalselt funktsioneerida, kaadrivoolavus on suur ja ametis on ebapiisava kvalifikatsiooniga isikud. Meie kohtus on sel aastal olnud 2 konkurssi. Ühele kohale kandideeris 12 inimest, teisele 18 inimest. Muret tekitab on aga ministeeriumi lähenemine, et kohad ei peaks olema täidetud pikemas perspektiivis, vaid aasta kaupa. Igal aastal kohtume ja veeneme me üksteist, et oleme järgmisel aastal tublimad, et selle tulemusel saada üks ajutine ametikoht juurde. Praegu on Tartu Ringkonnakohtus 5 ajutisel ametikohal töötavat inimest, kelle osas tuleb igal aastal pidada uus läbirääkimine. Nende inimeste jaoks, kes aastaks tulevad, on perspektiiv äärmiselt ähmane. Kuigi palk ei ole suur, ei näe ma, et see häiriks kohtu tööd.

Teine küsimus on kohtuniku kohtade täitmise osas. Ma ei jaga ka siin ministeeriumi seisukohti. Võin veidi eksida, aga novembris, detsembris ja märtsis on kohtuniku eksamikomisjon olnud tõsise probleemi ees, kuna Viru Maakohtu vabade kohtunike kohtade täitmiseks ei ole reaalselt võimalust. Viru Maakohtus on hetkel viis vaba kohtuniku kohta. Konkursile laekus kahele kohale 2 inimese ja teisele, kolmele kohale 2 avaldust. Üks konkurss kukkus läbi, kaks kandidaati võib-olla läbivad konkursi. Järjekorda Viru Maakohtu ukse taga ei ole.

Ettekande osas jäi ikkagi vastamata küsimus, kas tulla tagasi proportsioonide juurde või mitte. Poliitilist soovi kõrgemate riigiteenijate ametipalga proportsioonide muutmiseks ei ole. Antud teema on küll kohtusüsteemi probleem aga laiemalt ka kogu riigi probleem. Teades inimeste maksukoormust ja rahade liigutamise seotud kulusid, siis tõenäosus, et kohtunike palgafondi vähendamisel raha reaalselt ka kohtuametnikeni jõuab, on omaette küsimus. Kui selline otsus poliitiliselt siiski vastu võetakse, et kõrgemate riigiteenijate palgaproportsioonid on ametkondade töötajatega ebaproportsionaalsed, siis tuleks olukorra lahendamiseks midagi ette võtta, kuid sellisel tasemel diskussiooni tekitamine, kus kohtunikud peab ennast kaitsma millegi eest, mida ei taha, ei ole õnnestunud valik ajal, kui valitsus vahetub.

Aavik: Kohtuametnikke suudetakse küll ka praeguse palgaga värvata, kuid pilt selles osas on hoopis teistsugune kui headel aegadel, kui kohtuametnikke oli raske saada. Paljud juristid ei vali kohtusüsteemi pikemas perspektiivis karjäärivalikuna.

Rasketel aegadel ei suutnud riik piisaval hulgal kohtunikukandidaate ette valmistada ning ring, kes saavad kohtadele kandideerida, on suhteliselt väike. Küsimus ei ole selles, et keegi ei tahaks kohtunikuks saada. Kandidaate peaks piisavalt olema.

Jõks: Kiitus selle eest, et soovitakse kohtuametnike palkasid tõsta. Olen kohtusüsteemis olnud 25 aastat ning ametnike palgad on kogu selle aja jooksul olnud väga väikesed. Jagan seisukohti, mida ühing on jaganud ja mida Riigikohtu esimees Riigikogu ees esinedes paar aastat tagasi avaldas. Väidetavalt sooviti ühingat diskussiooni kaasata arvamuse avaldamiseks, kuid kirja toon minus sellist muljet ei tekita, et oleks pöördutud võrdse partneri poole.

Esimene probleem on, mida ja keda omavahel võrreldakse. Antud juhul võrreldakse omavahel ainult kahte gruppi - kohtunike ja kohtuametnikke. Samasuguseid võrdlusi võiks teha ka täitevvõimu ja seadusandliku võimu tasandil, võrrelda omavahel tippu, personali jt. Võrdlustulemused on kohtupersonali kahjuks ning sellest tulenevalt tekib küsimus, kas teiste võimuharude personali konkurentsivõimelisem palk on saavutatud selle arvelt, et mingil perioodil on nende võimuharude tipud enda palgast osaliselt loobunud.

Ministri kirja lõpus toodud märkus, et Kohtunike Ühing võiks tulla välja teemakohase konkreetse ettepanekuga, ei talu kriitikat. Kirjas on toodud numbrid ja viide seletuskirjale (*tsiteerib*), mille kohaselt täiendavaid kulusid ei kaasne. Ma ei mõista, millist korda kirja aluseks peeti, kuna eilse õhtuse seisuga saadud andmetest lähtuvalt oleks praegu kehtiva korra järgi (ajutise palgakorralduse järgi) esimese astme kohtuniku keskmine palk 3009 eurot, kusjuures sellega on hõlmatud ka kõik staažitasud. Esimeses astmes on 10-15 kohtunikku, kes ei saa staažitasu. Esimese astme kohtunike baaspalk on 2666 eurot. Kui ajutine palgakorraldus välja jätta ja arvestada summades, mis oleks olnud enne palgakärpeid, siis oleks selle aasta lõpus I astme kohtuniku palk 3516 eurot. Kui võtta aluseks uus seadus, siis kuna selle alusel kukuvad ära staažitasud, oleks I astme kohtuniku palk 3426 eurot. Küsimus on selles, mida 3426 euroga võrrelda - baaspalka ilma staažitasuta nii, nagu see praeguste kärpete valguses välja näeb; baaspalka pluss staažitasu sellega, mis ta uues seaduses jääb; või võrrelda seda, milline oleks palk ilma kärbeteta.

Rask: Henn Jõksi toodud numbrid on õige metoodika järgi arvutatud, kuid ei lange päris täpselt kokku justiitsministeeriumi avaldatud numbritega.

Jõks: Avalikkuse ette toodi võrdlemisel ekslikud arvud ning ministri kiri on adresseeritud rohkem avalikkusele kui ühingule võrdväärseks aruteluks. Küsimus on ka selles, kuhu ja kuidas kasutatakse vakantsete kohtade arvelt kokku hoitud raha ja kes on see, kes otsustab, kuhu on kohtusüsteemis kõige õigem raha suunata. Oluline on, et juhul kui arutelu eelneval viisil edasi läheb, tuleks ka teiste võimuharude palgaproportsioone võrrelda.

Rask: Võime kohtute haldamise nõukojas küll asja üle diskuteerida, kuid lõpliku otsuse teeb ikkagi parlament seaduse tasemel. Meie diskussioon võib-olla kostub parlamenti paremini, kui viia arutelu asjaolud täielikult avalikkuse ette, kuid kas see kohtute autoriteeti tõstab, on omaette küsimus. Meil ei ole põhjust arvata, et teeme tarku otsuseid, millest seadusandja kuuleb ning mille alusel otsustab. Seadusandja teeb täpselt sellise otsuse, nagu paremaks peab ning meie saame seadusandjale ainult nõu anda.

Aavik: Olen nõus. Diskussioon ongi sellest aspektist kohtusüsteemile oluline.

Jaaksoo: Ministri kirja lõpus on ettepanek, et kuna seadusandja on teinud vea, tuleks kohtunikukonnal viga parandada. Seadusandja ei ole aga viga teinud.

Numbrite interpreteerimisest saab rääkida mitut moodi. Kui arvutusi on tehtud mitut viisi, oleks võinud adressaadile teada anda, mille alusel on arvutused tehtud ja mis nendest on välja tulnud. Üks kalkulatsioon on küll välja toodud, millele EKÜ kirjas on ka vastatud, kuid teiste arvude üle on raske diskuteerida.

Tundub huvitav, et minister, kelle haldusalasse kuuluvad veel nii ministeerium kui prokuratuur, toob välja, et on tekkinud olukord, kus ühest tema haldusalasse kuuluvas asutusest, kohtust, siirduvad ametnikud prokuratuuri, ministeeriumisse ehk teistesse harudesse, mis sama ministeeriumi hallata on. On küsitav, kuidas on sellisel olukorral tekkida lastud. Samuti on küsimus, kas üldse on otsitud võimalusi kohtuametnike palgade tõstmiseks. Tundub, et praegu on jooksvalt kasutatud ainult täitmata kohtunike kohtade palka ning kõrvalt ei ole kvalifitseeritud personali tekitamiseks teisi võimalusi lisaraha saamiseks otsitud.

Aavik: Kui eelarve enne kärpeid kasvas, siis pingutati selle nimel palju, et kohtuametnike palgad tõuseks. See, millised on kohtuametnike palgad praegu, on suur edasimineku võrreldes sellega, millised olid palgad 2004.-2005.a. Palgad kasvasid aastas keskmiselt 15%. Kasv ei toimunud täitmata kohtunike kohtade arvelt. Kohtuametnike palgad olid nii väikesed, et ka protsentuaalselt suure järelaitamisega ei muutunud palgad konkurentsivõimeliseks.

Ministeerium on ametnike kõrgemad palgad saavutanud läbi struktuurimuudatuste. Mitu osakonda pandi kinni, efektiivistati tööprotsesse ja tsentraliseeriti erinevaid funktsioone. Riigist ministeeriumile raha juurde ei antud. Kohtusüsteem on mõnevõrra teistsugune ja seal ei ole võimalik kirjeldatud protsesse nii kiiresti läbi viia, kui neid üldse on võimalik läbi viia. Ometi tuleb ka kohtusüsteemis muudatustest rääkida. Praegu on käimas Jõhvi justiitshaldusasjade menetlemise keskuse loomine, mis heal rakendumisel säästab eelarves paar miljonit krooni. Antud raha saab sellisel juhul kohtusüsteemi hüvanguks ära kasutada. Leian, et kohtusüsteemil tuleb olla valmis erinevateks arenguteks.

Kivi: Väide, et kohtusüsteemi kõige suurem mure on tugipersonal, mille all ilmselt peetakse silmas kõiki ametnikke, kes ei ole kohtunikud, on katmata väide. Kui väidetakse, et tugipersonal on kõige suurem murelaps, siis selleks, et antud osas otsustada, peaks olema ka vastav materjal, kuid kõnesoleva päevakorra punkti juures on ainukesteks materjalideks ministri kiri EKÜle, EKÜ vastus ning Riigikohtult saadud palgatabel. Olen arvamusel, et kohtusüsteemi esmane ülesanne on õigusemõistmine. Kuhu raskuskese nihutada, on suuresti õiguspoliitiline küsimus. Küsimus on, kas õigusemõistmine jääb kohtunike küsimuseks või nihutatakse see kohtuametnike õiguseks ja kohustuseks. Kui see nii on, et põhiline raskuskese on ametnike käes, tuleb vastavalt sellele ka otsused teha ning ametnikke tasustada. Kuni Eesti kohtusüsteem töötab selliselt, et kohtunikud on need, kes õigust mõistavad ja teised on abistavas rollis, ei saa probleemi lahendada kohtunike palkade arvelt. Kui sekretärid ja konsultandid on murekohaks, siis järelikult nende oskamatus ja tegematajätmise tõttu sünnib suuresti ka õigusemõistmise praak. Ma ei mõista, miks ametnikke ei koolitata, kuna ka koolituse probleem haakub ametnike taseme probleemiga. Seega tuleks tasustamise kõrvalt, mis on tänuväärne ettevõtmine, lahendada ka ametnike koolitamise küsimus.

Aavik: Eelnevatel rasketel aastatel ei ole olnud võimalik koolitusi korraldada, kuid sel aastal koolitamine jätkub. Ka täna räägime sellel teemal KHNis.

Ministeerium ei oska täpselt öelda, kui suur on valukoht tugiametnike osas. Kohtusüsteem peab oskama seda ise määratleda. Eriti esimese astme kohtud näevad, kas neil on piisaval hulgal ja piisava kvalifikatsiooniga tööjõudu. Kohtuistungisekretäriks ei kõlba iga sekretär, vaid parimad sekretärid.

Vaher: Mulle jääb arusaamatuks, miks kohtunike ja kohtuametnike palgad seatakse omavahelisse võrdlusesse. Võrdlema peab võrdseid, kuid need palgad ei ole omavahel võrreldavad. Kui parlament on otsustanud, et kõrgete ametnike palgad on just selliselt arvutatavad, siis miks peaksime meie kohtuametnike palgaprobleemi käsitlemisel arutama seda, kas kohtunike palgad on kõrged, madalad või parajad. Need on erinevad küsimused.

Et kohtuametnike palgad on madalad, selles kahtlust ei ole ja kindlasti oleks vaja nende tasustamiseks lisaressursi leida. Olen skeptiline probleemi lahendamise suhtes kohtunike palkade arvelt. Kohtunike ja kohtuametnike palgad on kaks erinevat ja eraldiseisvat küsimust, mis ei sõltu teineteisest.

Aavik: Ma olen üldiselt arvamusega nõus, aga probleem on selles, et koht, kust raha võetakse, on mõlemal puhul sama ja väga piiratud. Meil ei ole võimalik mingil moel leida lisaraha kohtunike palkade ja kohtuametnike palkade samaaegseks tõusuks. Me ei räägi hetkel kohtunike palkade kärpimisest või sellest, kas kohtunikud saavad vähe või palju palka. See ei ole diskussiooni objekt. Küsimus on, kas kohtunike palgatõusuks reserveeritud raha on hetkel planeeritud suunata kõige õigemasse ja hädavajalikumasse kohta või oleks mõistlik raha sinna suunamist ajatada ja kasutada seda paralleelselt teiste valupunktide lahendamiseks. Olen nõus, et kohtunike ja kohtuametnike palgad on eraldiseisvad küsimused, kuid nende kahe allika omavaheline seos on paratamatu.

Pappel: Olen nõus, et kohtuametnike palgad on väikesed, kuid Tallinna Halduskohtu kogemuse pinnalt ütlen, et kõik kohad on hetkel täis ja meile tuleb töötajaid isegi Justiitsministeeriumist (Kadri Roos), mitte palga pärast, vaid eesmärgiga saada kunagi kohtunikuks. Et kohtuametnike peamine motivatsioon kohtus töötamiseks ei ole mitte palk, vaid soov jätkata hiljem kohtunikuna, ei ole saladus. Sellest on varemgi räägitud. Olen eelkõnelejatega ühel arvamusel osas, et kohtuniku palka ei peaks võrdlema kohtuametnike palgaga. Omavahel võrreldakse võrreldamatuid asju. Küsimus sellest, kas kohtuametnike palgad on väikesed ja kust leida palkade tõstmiseks lisaraha, ei ole teema, mida peaks antud valguses arutama (kas võtta raha kohtunike palgafondist või mitte). Seadusandja on oma otsuse teinud. Meil on kehtiv seadus. Juhul kui Riigikogu leiab, et kõige kõrgemate riigiametnike palk üleüldiselt ohustab näiteks riigi toimimist vms ning seda tuleks vähendada, siis on selleks võimalus olemas kõige kõrgema riigiametniku palgamäära vähendamise näol. Sellisel juhul väheneks proportsioonid kõigi kõrgemate riigiametnike palgad. Ma ei näe põhjust, miks peaksime kõnealusel grupist kohtunikud välja võtma ja hakkama kohtunike palkade arvelt lahendama probleeme, mille lahendamine on tegelikult Justiitsministeeriumi ülesanne. Rääkisime ka ühel varasemal KHNil teemal, kas kohtunikud peaksid olema kohtuametnikega solidaarsed. Tuli välja, et Justiitsministeeriumis olid kõige suuremad palgakärped ning haldusala sees oli juba tol ajal näha kärbetega seonduvaid probleeme. Juba siis oleks võinud kõnesolevat probleemi ennetada, kuna oli näha, et kohtuametnike palku ei kärbitud Justiitsministeeriumi ametnike palkadega solidaarselt ning kärped ei olnud ka Justiitsministeeriumi haldusalas võrdsed. Kõnesolev probleem on tegelikult Justiitsministri poliitiliste valikute küsimus.

Ministri kirjas oli toodud meelevaldseid väiteid ja võrdlusi ka Euroopa tasemel. Mina CEPEJ 2010.a aruandlusest, millele kirjas tugineti, selliseid järeldusi välja ei lugenud. On ebaõige tugineda CEPEJ 2008.a andmetele, kuna palgakärpeid veel sellel ajal tehtud ei olnud. Me ei tea, millised muudatused on teistes Euroopa riikides kohtunike palkadega vahepealsel ajal toimunud. Võin kinnitada, et näiteks Soome kohtunike palku kärbitud ei ole. Läti on selles osas erandlik näide ja mis puudutab Iirimaa kohtunike palkasid, siis nemad on Euroopas üks kõige paremini tasustatud kohtunike grupp. Mind hämmastas väide, et arvestades nii ühiskonna elatustaset kui ka kohtunike arvu suhet elanikkonna suurusesse, on Eesti kohtunike palk Euroopa Liidu liikmesriikide kõrgeim. Millistele andmetele antud väide tugineb?

Aavik: See väide tugineb CEPEJ 2010.a aruandele, kus on kohtuniku palk välja toodud võrreldes riigi keskmise palgaga. Eestis on suhe 3,5, Euroopa keskmine on 2,5. Ainult kaks riiki ületasid Eesti määra, nendeks on Inglismaa ja Iirimaa, kuid seal on kohtunikke 100 000 elaniku kohta 4,5 korda vähem ning sellest tuleb ka vahe. Tulemustest selgub, et käesoleval hetkel ei ole Euroopa kontekstis hädavajadust suunata lisaraha kohtunike palkadesse. Võib-olla oleks mõistlik kohtunike palkade tõstmist paari aasta võrra edasi lükata ning kasutada hetkel raha kohtuametnike palkade tõstmiseks.

Pappel: Tahan rõhutada, et CEPEJ 2008.a andmete põhjal oli Eestis 100 000 elaniku kohta 17,7 kohtunikku. Eestist rohkem oli 100 000 elaniku kohta kohtunikke Lätis, Leedus, Poolas, Tšehhis, Slovakkias, Ungaris, Horvaatias, Serbias, Kreekas, Bulgaarias, Rumeenias, Ukrainas ja Saksamaal ehk põhimõtteliselt kõikides n-ö ida-bloki riikides. Oli paar riiki, kellega Eesti oli võrreldav - Austria, Soome, Belgia ja Portugaliga. Nendega võrreldes jäid Eesti kohtunike palgad alla.

Aasta tagasi, 2010.a mais, osalesin Saksamaal Saksa halduskohtunike aastakonverentsil, kus oli Euroopa Halduskohtunike Ühingu aastakoosolek. Rääkisin konverentsi raames ka Eesti kohtunike palkadest. Seoses meie majanduslangusega ja sellega, kuidas palku kärbiti, rääkisin ka sellest, kuidas seadusandja on siiski võimude omavahelise proportsioonide erisuse, mida kärpega saavutas, heastanud ja kuidas Eesti kohtunike palgad on nüüd võrreldavad teiste võimuharude palkadega. Eesti pälvis väga tunnustava ja poolehoidva seisukoha. Teiste riikide esindajad olid meeldivalt üllatunud, et seadusandja toetab kõrgemate riigiametnike võimuharude palkade proportsiooni. Oleks äärmiselt kahetsusväärne, kui peaksin selle aasta mais minema järjekordsele konverentsile, kus olen sunnitud tõdema, et meil nii ikkagi ei läinud nagu eelmisel korral rääkisin. See ei jäta meist ka rahvusvahelisel tasandil head muljet.

Aavik: Peame kohtusüsteemi ja süsteemi arengut vaatama kui tervikut. On õige, et Justiitsministeerium haldab I ja II astme kohtuid, sealhulgas kohtute eelarvet. On pigem positiivne, et toome kõnesolevaid diskussioone välja ja üritame probleeme arutada. Negatiivne oleks tendents, et ministeerium näeks probleeme ega tekitaks diskussioone, ei osutaks nendele või püüaks muudatusi teha kohtusüsteemi kaasamata.

Pappel: On hämmastav, et minister, kes lahkub ametist, püüab viimastel ametisoleku päevadel tekitada taolisi diskussioone. Ehk ootaks ära uue ministri ametisse nimetamise?

Aavik: Peaksime kohtusüsteemi ja ministrit vaatama teineteisest lahus. Kohtusüsteem on ministrist sõltumata toimiv.

Eerik: Jään EKÜ kirjaliku arvamuse juurde. Nõustun Lea Kiviga, et kvalifitseeritud tugipersonali puudumise väide ei ole leidnud kinnitust. Samas on õige, et tugipersonali palk on väike, kuid ma ei ole näinud ühtegi tõsiseltvõetavat ministri pingutust tema ametisoleku aja jooksul neid palku tõsta, mistõttu ei tundu mulle tema soov siiras. Nõustun ka Henn Jõksiga, et pöördumisest võib jääda mulje, et eesmärgiks on tekitada meedia diskussioon. Kui see nii on, on see kahetsusväärne. Kirjas pakutud ettepanekuid ma ei kommenteeriks. Ma ei oleks nii optimistlik, et kui täna ei ole võimalik lisaraha saada, siis kolme aasta pärast on. Samuti ei ole veenev ettepanek, nagu kohtusüsteemi oleks võimalik täiendavalt palgata 130 konsultanti või mismoodi tekiks neist koheselt kvalifitseeritud tööjõud. Leian, et kirjas toodud ettepanekud ei ole veenvad.

Aavik: Tegemist oli diskussiooni algatamise kirjaga. Nagu märkisin, siis tugipersonali kasvatamise rakendusmehhanismid peavad tulema sellisel viisil, et see ei tähendaks täna kõikide ametipalkade tõusu või suvaliste inimeste värbamist. Eesmärk on saavutada tulemused kolme aasta pärast. See võib tähendada, et mingis osas tõuseksid kohtunike palgad paralleelselt seaduses sätestatule järgi. On selge, et kohe ei ole võimalik 130 konsultanti ametisse võtta. Ametnike palkade osalise tõstmise ja

juurdevõtmise vahel on ilmselt olemas tasakaal. Kirjas toodu näol on tegemist siiski eesmärkidega, milleni jõuda kolme aasta pärast.

Saarmets: Peaksime rääkima asjadest tervikuna. 1,8 miljonit eurot on summa, millest räägitakse, kuid mida pole praegu veel olemas. Seega ei saa me probleemi lahendamiseks kasutatavate meetmete osas teha teadvustatud otsust.

Samuti ei saanud ma aru, kas proportsioonid on küsimuse all või mitte. Täna on kohtunike palgad paika pandud seadusega, seal on need proportsiooni pandud ja me ei saa sellest mööda vaadata. Kui hakkame seadust muutma, peab proportsioon järelikult teemaks olema, sest Riigikogu palka ei ole enam võimalik praegu neljaks aastaks muuta. Proportsioonid on seadusega paika pandud ja mis Euroopas toimub, ei saa olla meie jaoks määrav. Me peame vaatama ka varasemate aastate traditsiooni.

Mis puutub kohtuametnikke, siis ei ole saladus, et kohtuametnikud võiksid saada rohkem palka. Samas ei ole võimalik ajutiste meetmetega püsiprobleeme lahendada, tuleb leida püsivad ja jätkusuutlikud vahendid. Aastaks või paariks töötajate juurdevõtmine ei ole pikemas perspektiivis lahendus. Ma ei saa küll rääkida teiste eest, kuid väidan, et põhimõtteliselt on võimalik töökorraldust efektiivsemaks muuta. Kuigi see võib olla ebapopulaarne mõte, leian, et ka kohtusüsteemis oleks võimalik rakendada büroomudelit ja tööd sujuvamalt jagada.

Põhiküsimus on siiski eelarve teema.

Aavik: Miski ei valmistaks mulle isiklikult rohkem rõõmu, kui diskussiooni tulemusena jõutakse kohtutes büroomodeli rakendamiseni. Sellisel juhul oleks diskussioon täiel määral täitnud oma eesmärgi.

Aas: Tänapäevane diskussioon näitab, et tegemist on struktuurse probleemiga. See, et tahetakse panna kohtunikonnale vastutust otsuse vastuvõtmiseks, mis eeldaks ühtse kohtuhaldusmudeli toimimist, ei ole päris õige, kuigi kohtunikud peavad siiski otsuse vastu võtma. Diskussioonil oleks rohkem sisu ja tulemust, kui kõnesolev küsimus tõstatatakse poliitilisel tasandil, kuna valitsuse esindaja on kõrgemate riigiteenijate palgakorralduse juba kahtluse alla pannud. Ainult see otsus, et kohtuniku palgad jääksid tõstmata ja teiste kõrgemate riigiteenijate palgad mitte, on aga liiga ühekülgne otsus ning ma ei usu, et sellel oleks ilma laiemal diskussioonita tulemust.

Rask: Meelis Eerik tõstas küsimuse, miks ei saanud minister EKÜle adresseeritud kirja ka süsteemi juhtidele. Ma ei oska sellele küsimusele vastata. Sain kirja tööpoolest EKÜ kaudu ning kvalifitseerisin selle tööandja ja ametiühingu vaheliseks vaidluseks. Ministril ei olnud ilmselt põhjust kirja Riigikohtu esimehele saata, kuna 2009. a Riigikogule tehtud ettekandes käsitlesin palkade teemat pikalt ning paljuski kõrgemate riigiteenijate palgaregulatsioon võeti suuresti sellisena ka vastu. Leian, et kõrgemate riigiteenijate palgakorralduse seaduses on tegemist õiglase ja põhjendatud otsusega. Minister märgib oma kirjas, et seadusandja eksis sellist otsust vastu võttes. Leian, et seadusandja on õigesti käitunud.

Praegune diskussioon ilma täitevvõimu või seadusandja osavõtuta ei vii tulemuseni, kuna 1,8 miljoni euro suurune summa on seadusega paika pandud. Rahandusministeerium koostab seaduste alusel riigieelarve ning diskussiooni kohta selles osas ei ole.

Räägime hetkel kohtunike palgataseme taastamisest. Vastu on võetud otsus 2012. a jaanuarist kõigi kõrgemate riigiteenijate palgakorralduse taastamiseks. Ma ei nõustu nendega, kes väidavad, et seadust enam muuta ei saa, kuna tõsiste probleemide korral saab praegune Riigikogu kuni uue koosseisu kokkukutsumiseni teha kõiki otsustusi. Minister saab anda signaali, et Riigikogu koguneks ja muudaks ära koefitsientsüsteemi. Olen seaduse muutmise nõus, kui Riigikogu ütleb, et endist palgakorraldust pole 2012. a võimalik taastada. Hetkel aga ei ole mõtet tegeleda asjadega, millel ei ole väljundit.

Aavik: Läheme selle teemaga edasi ja toome maikuu KHNi võrdluse teiste riikide kohtunike ja parlamendi liikmete palkade vahel. Saame loodetavasti selleks ajaks informatsiooni kokku.

Rask: Mul on ettepanek võrdlused formuleerida poliitilise otsustuse küsimusena, kuna diskussiooni saab pidada nende inimestega, kes teevad otsustuse. Praegune süsteem ei ole selline, kust peaksime uut informatsiooni ammutama ja seisukohti kujundama. Minu seisukohad muutunud ei ole. Leian, et ka täna on olemas piisavalt materjali selleks, et teha järeldusi. Antud juhul on tegemist parlamendi otsustusega ja seni, kuni parlament pole otsustust muutnud, on seadus kehtiv.

Aavik: Seadust saab muuta ja edasi lükata ning peab arutama, kas otsuse vastuvõtmine oleks otstarbekas või mitte.

Teema aruteluga jätkatakse maikuu kohtute haldamise nõukoja istungil. Vahepealsel ajal analüüsitakse välisriikide andmeid ning oodatakse kohtunikkonna ettepanekuid ja arvamusi.

4. Nõusoleku andmine kohtute infosüsteemi põhimääruse muutmiseks – KS § 41 lg 1 p 11 alusel – Justiitsministeeriumi asekanstler Marko Aavik

Aavik: KHNi liikmetele on laiali saadetud põhimääruse muutmise ettepanek koos seda selgitava memorandumiga. Muudatuse sisu on vähendada bürokraatiat nii kohtusüsteemis kui ka ministeeriumis ja RIKis. Samuti on eesmärk paremini omada ülevaadet neist, kellel on põhjendatud vajadus KISI juurdepääs saada ja kellel seda vajadust ei ole. Teatud ametkondade grupil tekib KISI juurdepääsuõigus ning neile juurdepääsu andmisest ei saa keelduda (nt kohtunikud, prokurörid jt).

Rask: Esitan Õiguskantsleri antud päevakorrapunktile esitatud ettepaneku. Tegemist on asjakohase täiendusega.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks kohtute infosüsteemi põhimääruse muutmiseks koos Õiguskantsleri esitatud täienduste sisseviimisega.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooleitud: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku kohtute infosüsteemi põhimääruse muutmiseks selliselt, et määruse eelnõusse kantakse sisse ka Õiguskantsleri esitatud täiendused.

Paus 12.40-13.10.

5. Kohtute esimeeste aruandlus 2010.a personaalse statistika põhjal – KS § 41 lg 2 p 4 alusel – kohtute esimehed, Justiitsministeeriumi analüütik Külli Luha

5.1. Harju Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Harju Maakohtus 2010.a – esimees Helve Särgava

Särgava: Ettekanne.

Üldmenetluse menetlustähtajad on võrreldes eelmise aastaga palju lühenenud. Saavutasime selle läbi tööjaotusplaani muudatuste. Nimelt teostasime üldmenetlusasjade ümberjagamise. Eelmisel aastal kehtestasime tsiviilasjade jagamisel ka koormuspunktide süsteemi, mille kohtunikud ise määratlesid ning kohtunikud leiavad, et selle alusel asjade jaotamine on võrdne. Igal kuul koostab õigusteenistuse juht ka detailse aruande, mis jagatakse laiali kõikidele tsiviilasju arutavatele kohtunikele, kes saavad sel viisil oma tööst hea ülevaate. Tsiviilasjade jääkide vähenemist toetas ka see, et eraldasime pankrotimenetlusest pankrotijärelevalve (786 asja). Järelevalve osas teeme analüüsi, mis peaks selgitama, miks pankrotiasjad nii kaua menetluses on.

Kriminaalasjades on koormus suurenenud. Kui vaadata protsentuaalselt, siis eelmisel aastal moodustasid üldmenetluse asjad 10,6%, kokkuleppemenetluse asju oli 16,5% ning nendest tagastasime prokuratuurile 11%. Tagastatud on asjad selle tõttu, et kohtunikud ei ole nõustunud karistuse määrade ja liikidega ning mõnel juhul ka kvalifikatsiooniga. Tegelikult paistab kriminaalasjade poolelt silma just üldmenetluste arvu suurenemine ja kokkuleppemenetluste vähenemine. Sisuliselt arutatakse menetlustest pooled lühimenetluses, kus sageli tuleb kirjutada pikki otsuseid.

Üheks probleemiks on kindlasti eestkoste järelevalve (1378 asja). Samuti hakkab 05. aprillist 2011.a kehtima võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus, mille rakendamisega langeb suurem koormus tõenäoliselt referentidele või tehnilisele personalile, kuna võib juhtuda, et kohtusse saabub üksnes üheleheline avaldus, mis tuleb tagastada ning saata avaldajale vastavad vormid.

Palun Justiitsministeeriumilt, et ka jälitustoimingute menetlused kajastuks töökoormuses. Jälitustoimingute menetlusi oli eelmisel aastal 673 ning see tähendab suurt töökoormust. Sageli kajastavad menetlustähtajad aega, mis ei sõltu kohtunikust. Seega tuleks menetlustähtaegade arvutamise puhul välja arvata aeg, mil isik oli tagaotsitav või paratamatult haige. Need muudatused näitaks kohtuniku tööd objektiivsemast ja õiglasemast küljest. Palun KISis eraldi liikidena näidata pankrotimenetluse järelevalve menetlused ja eestkoste järelevalve menetlused. Sel juhul oleks kohtujuhil võimalik asjade liikumist operatiivselt jälgida.

Kuritegeliku ühenduse asju arutatakse hetkel kolmeses koosseisus, kuid osasid neist ei oleks vaja kolmel kohtunikul arutada, vaid nendega saaks hakkama ka ainuisikuliselt. Koosseisu kohustust võiks muuta selliselt, et vastavalt vajadusele arutaks asja kolm kohtunikku, kuid muul juhul üks kohtunik. Samuti palun tõsiselt kaaluda rahvakohtunike vajadust, kuivõrd nende abi õigusemõistmises ei ole suur. Prokuratuurilt ootaksin, et kui ühe isiku asjad on mitme prokurööri käes, siis kohtueelsesesse menetlusse jõuaksid need ühe asjana.

Jöks: Kuidas Teie kohtus on kasutatud raha, mis on täitmata kohtunike kohtade arvelt säästetud?

Särgava: Kõik täitmata kohtunike kohtade arvelt vabanev raha on kasutatud kohtuametnike palkadeks. Samal ajal oleme kohtunikega ametnikke ise koolitanud.

Pärsimägi: Kas kõik kriminaalkohtunikud arutavad Harju Maakohtus üldmenetluse asju?

Särgava: Jah, aga samas on meil kriminaalasjade arutamises ka spetsialiseerumine.

Aas: Me oleme ka ise analüüsinud, miks kokkuleppemenetluste osakaal Harju Maakohtus on kõige väiksem, samas kui prokuratuurile kohtu poolt tagasi saadetud kokkulepete osakaal on võrreldes teiste kohtutega kõige suurem. Saan aru, et Harju Maakohtus on tehtud selleteemaline uuring? Tutvuksime sellega hea meelega.

Särgava: Jah, uuring valmis paar päeva tagasi. Uuringus on prokuröride kaupa välja toodud, mitu asja ja mis põhjusel kohtust tagasi saadeti. Kõige olulisem põhjus on olnud selles, et kohtunik ei nõustunud karistuse määruga.

Aavik: Tahan tunnustada Harju Maakohtu esimeest, kuna menetluslikud näitajad on Harju Maakohtus üha paremaks läinud. Soovitaks ka teistele esimeestele sellist suhtumist, et keerulistes olukordades midagi ette võtta selleks, et asjad paraneksid, kuna kohtade täitmine iseenesest ei kõrvalda süsteemseid probleeme.

5.2. Viru Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Viru Maakohtus 2010.a – esimees Pavel Gontšarov

Gontšarov: Ettekanne.

Kohtuniku kohtade arv Viru Maakohtus on 30, teenistusest lahkus 2010. a 3 kohtunikku. Varasemalt on mitmed kohad vakantseks jäänud. Tänaise päeva seisuga on vakantsete kohtade arv kokku 4. Lähiajal on oodata 2 uut kohtunikku, kuid nad ei täida neljast vakantsest kohast kahte, vaid tulevad nende kohtunike asemele, kes on Viru Maakohtu teenistusest Harju Maakohtusse üle viidud. Seega vakantsete kohtade arv ei ole muutunud ning töötame 26 kohtunikuga. Vahepeal oli kohtunikke 24. Seega ei ole personali olukord kiita.

Sellele vaatamata on võrreldes 2009. a koormus tsiviilasjades jäänud enam-vähem samale tasemele. Kohtuniku kohta on aga saabunud rohkem asju, kuna kohtunike kohti on jäänud vähemaks. Kuna täitemenetluste osakaal on suures osas ära langenud, on koormus kriminaal- ja väärteo menetluse asjades mõnevõrra vähenenud. Kui vaadata sisulisi kriminaalasju, siis ühe kohtuniku kohta saabus võrreldes 2009. a rohkem asju.

Tööjõudlus on nii tsiviilasjades kui kriminaalasjades kasvanud. Sisulisi asju lahendati rohkem ning jäägid on vähenenud. Tsiviilasjades ja kriminaalasjades on töökoormus ja tööjõudlus kõikides kohtumajades sisuliselt võrdne. Suurim probleem on Narva kohtumajaga, kuna kõik Narva kohtumaja kohtunikud lahendavad põhiliselt tsiviilasju. Üritame hoida tsiviilasjades saavutatud edu ning kannatame uute kolleegide saabumiseni rohkem kriminaalasjadega. Uued kolleegid paigutatakse Narva kohtumajja, kuid seni on kriminaalasjade lahendamisel abiks Kohtla-Järve kolleegid, kes käivad asju Narva kohtumajas arutamas. Väärteoasjades on koormused samuti kohtumajade vahel enam-vähem võrdsed. Kriminaalmenetlusasjades on koormused võrdsed. Menetlustähtaeg tsiviilasjades on 159 päeva. Kriminaalasjade üldmenetlustes on tähtajad pikenenud tingituna eeskätt sellest, et kohtunikke on puudu. Menetlustähtaeg on kriminaalasjade üldmenetluses hetkel 629 päeva.

Menetlustähtajad lühenesid võrreldes 2009. a tsiviilasjades 16%, kriminaalasjade üldmenetluses kasvasid 27%. Tsiviilasjade jääk suurenes marginaalselt, samas vähenes kriminaalasjades ning väärtetasjades. Vanade asjade osakaal on kõikides menetlustes vähenenud.

Tuleb märkida, et pigem näevad kolleegid ise probleeme ja tulevad vabatahtlikult teistele kohtunikele abi pakkuma. Vaatamata sellele, et palju ressursi on puudu, olen töötulemustega igati rahul.

Aavik: Ettekandes mainisid, et püüate Viru Maakohtus tsiviilasjades saavutatud edu säilitada kriminaalasjade arvelt?

Gontšarov: Kindlasti ei saa öelda, et edu säilitatakse kriminaalasjade arvelt.

Aavik: Tsiviilasju on Viru Maakohtus asju kohtuniku kohta oluliselt vähem võrreldes teiste maakohtutega ja kriminaalasju oluliselt rohkem kui teistes maakohtutes. Mida olete teinud ebavõrdsuse ühtlustamiseks?

Gontšarov: 2009. a oli üks kohtunik ümber spetsialiseerunud. Sellel aastal oleme eelistanud kriminaalmenetlusi. Kui tuli uus kolleeg, siis kuigi tegemist oli tsiviilkohtuniku kohaga, panime ta lahendama kriminaalasju.

Aavik: Tähelepanu peaks olema suunatud just kriminaalasjadele, kuna nende menetlustähtaegadega on probleeme.

Gontšarov: Esmajoones keskendume nendele kohtunikele, kelle menetlustähtaegadega on probleeme.

Aavik: Edasiselt peaks kriminaalasjade menetlustähtaegadele rohkem tähelepanu pöörama. Eelmisel aastal oli teie tähelepanu pööratud tsiviilasjadele, kuid tsiviilasjade menetlustähtajad on Eesti keskmisega võrreldavad. Probleemsed on just kriminaalmenetluse menetlustähtajad.

Kivi: Kriminaalasjade pikk menetlemine (ligikaudu 2 aastat) I astmes tähendab, et suure tõenäosusega jõuavad asjad Riigikohtusse 4.-6. aastal. Mõistliku menetlusaja möödumisest räägitakse juba 3. aastast alates. Kuna probleeme on palju, on mõistlik menetlustähtaeg teravdatud tähelepanu alla võetud.

Gontšarov: Teeme endast kõik oleneva, et olukorda parandada. Arvan, et järgmisel KHNil saame avaldada paremaid tähtajad. Lisaks leian, et menetlustähtaegade arvutamisel tuleks vanasid asju mitte arvestada.

5.3. Tartu Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Maakohtus 2010.a – esimehe kohusetäitja Madis Kägu

Kägu: Ettepanekud ministeeriumile ja prokuratuurile on samad, mis eelkõnelejalatel. Lisaks palume statistikas töökoormuse hulka arvestada ka tsiviilasjade menetluskulude määramised.

Luha: Iga kohtuniku puhul kajastuvad statistikas kõik asjad, mis talle on jagatud. Kui kohtunik lahendas ka menetluskulude määramise, kajastub see tema statistikas.

Kägu: Ettekanne.

Valga kohtumajas oli 4 kohtunikku, kellest 2 läksid ära. Selgus, et 60 asja olid seismas, nendest vanim oli aastast 2006. Käesolevaks ajaks on asjad menetlusse jagatud. Ootame Valga kohtumajja ühte kohtunikku juurde. Võru kohtumajast lahkub aasta lõpus kohtumaja juht Kersti Vosmann, mis võib tekitada probleeme. Võru kohtumajja oleks oktoobrist alates tarvis saada juurde neljas kohtunik, kes võtaks sujuvalt üle lahkuva kohtuniku töö. Oleme nõus, et pärast ühe kohtuniku lahkumist Võru kohtumajast jääks alles 3 kohtunikku. Põlva kohtumaja on kõige väiksema töökoormusega kohtumaja. Jõgeva kohtumaja vajab kiiremas korras remonti. Üks kohtunik Jõgeva kohtumajast viibib lapsehoolduspuhkusel, kuid töötulemused on sellest hoolimata head ning aidatakse lahendada ka Tartu kohtumaja asju. Viljandi kohtumajas töötatakse väga suure koormusega. Viljandi kohtumajas töötab hetkel kolm kohtunikku, kuid oleks vaja nelja. Osa Viljandi kohtumaja koormusest loodame jagada Tartu, Jõgeva ja Põlva kohtumajadesse.

Aavik: Kui kinnitasite tööjaotusplaani, siis Teie kohtunikud otsustasid kohtunikuabide pädevuse üle. On see õige lähenemine?

Kägu: Arvan, et üldkogu ületas oma volitusi, kui hakkas asju üle kohtu laiali jagama. Üldkogu pädevus võib piirduda ainult kohtunikevahelise tööjaotusega. Püüdsin seda kõike neile ka selgitada, kuid tulemusteta. Leian, et kuigi tegemist on kollektiivse otsusega, ei pea sellega nõustuma.

Aavik: KHN saab tööjaotusplaani osas kohtule suuniseid anda. Kas teil on tööjaotusplaani kooskõlastamise teema ka KHNi tuua?

Kägu: Jah, maikuus.

5.4. Pärnu Maakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Pärnu Maakohtus 2010.a – esimees Rubo Kikerpill

Kikerpill: Ettekanne.

Kõikide menetlusliikide osas on sissetulevate asjade ja lahendite arv kasvanud. Väärtegude arv on seadusemuudatuste tagajärjel vähenenud. Koormus on kõikides kohtumajades enam-vähem võrdne. Saabuvate asjade arv maksekäsu keskuses mõnevõrra vähenes. Samas on lahendatud asjade arv kasvanud.

Põhiliseks mureks on suur territoorium ja hajutatud. Sõitsime siiani Kärblast ja Kuressaarest Haapsallu. Kuna üks kohtunik lahkus Haapsalust, jäi alles kaks kohtunikku. Oleme ka lahkunud kohtuniku koormuse ära jaganud, kuid loodan, et tegemist on ajutise lahendusega.

Mõnevõrra on jägid kasvanud, kuid samuti on kasvanud sissetulevate ja lahendatud asjade arv. Keskmiselt töötasime paremini kui eelmisel aastal. Tsiviilasjade arv on tõusnud ning kasvanud ka asjade keerukus. Väärteoasjade jääk on vähenenud, kuna politseitrahvide aegumise regulatsioon muutus. Kriminaalasjade puhul on jääk suurenenud. Loodan abi saada menetlusseadustiku septembris jõustuvast muudatusest, kuna põhitakistus on siiani olnud asjaolus, et hõivatumatel kaitsjatel on raske sobivaid istungi aegu leida. Ka prokurörid on hõivatud. Ei ole harvad olukorrad, kus prokuröri ei ole võimalik 6-9 kuu jooksul istungi aega leida. Selline asendamine, nagu kaitsjate puhul, ei tule samas prokuröride puhul kõne alla. Võib-olla oleks abi sellest, kui üldmenetluse asjade puhul võiksid prokuröride abid istungitel käia.

Nõustun Helve Särgavaga, et kuritegelike ühenduste asju ei oleks vaja kolmeses koosseisus arutada, välja arvatud juhul kui asi on keerukas.

Rask: Kas Mart Reino töötab osa ajast Haapsalus?

Kikerpill: Ta on 1-2 päeva nädalas Haapsalus, kuna koormus ei ole piisav.

Rask: Juhul kui tal tekib soov välja teenitud vanaduspensionile siirdumiseks, kas leiduks inimene, kes hakkab Haapsalust Hiiumaale käima või oleks mõistlik tõstatada probleem, et kui koormus Kärblas annab välja vaid ühe kohtuniku 2 päeva nädalas, siis Kärblas õigusemõistmisega üldse mitte tegeleda?

Kikerpill: Tegemist pole ainult Haapsalu kohtumaja probleemiga, vaid üldiselt väikeste kohtumajade probleemiga. Selge on see, et 2-3 kohtunikuga ei saa rääkida spetsialiseerumisest jms. Ei tahaks probleemile hetkel hinnangut anda.

Aavik: Pärnu Maakohtu näitajad on stabiilselt head. Mis puudutab seda, et 01. septembrist jõustub säte, et advokaat ei või kaitseülesannet võtta, kui ta kolme kuu jooksul ei saa asja menetlemisele ilmuda, siis õigusemõistmise poolelt ei saa olla erinevat lähenemist ka prokuratuuri puhul. Kohus peab nõudma prokuratuurilt sama kohustuse täitmist.

Aas: Tegemist on kõikide väikeste kohtade probleemiga, kuna väikestes kohades on ainult üks ringkonnaprokurör ning ringkonnaprokurör saab ainsana üldmenetluse asju istuda. Nende asendamine ei ole võimalik ega mõistlik. Pooled peavad menetluses olema võrdsed, kuid juba kriminaaladvokaatide arv on suurem kui prokuröride arv, eriti võrreldes prokuröridega, kes võivad osaleda võistlevas menetluses (neid on umbes 100).

Aavik: Võistlevas menetluses osalevate prokuröride ringi võiks ehk laiendada, kuid see pole hetkel diskussiooni koht. Ministreeriumi seisukoht on, et Hiiumaal peab õigusemõistmine säilima juba saare eripärast tulenevalt. Küsimus on selles, kas seal peab olema püsivas teenistuses kohtunik või käiakse seal lihtsalt asju istumas.

Kikerpill: Hiiumaale ja tagasi sõitmine võtab aega 4 tundi. Lisaks tuleb arvestada ka sadama ajakuluga. Seega läheb üle poole päevast sõitmisest peale ning tund jääb töötegemiseks. Tegemist on keerulise probleemiga, kuid küsimus on eelkõige rahalistes ressurssides.

5.5. Tallinna Halduskohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tallinna Halduskohtus 2010.a – esimees Villem Lapimaa

Lapimaa: Ettekanne.

Aasta oli stabiilne ning suuri kõikumisi ei täheldatud. Kohtunike jõudlus oli suurem kui varasemal aastal, lahendatud asjade arv suurenes ning jääk vähenes. Lõpplahendite seas on suurenenud määruste osakaal ning vähenenud otsuste osakaal. Põhjused on olukord seadusandja poolt, kuivõrd seadusesse on sisse kirjutatud võimalus määrusega menetlusest kõrvaldada ilmselgelt perspektiivitud asjad. Suur hulk eduväljavaadeteta asju saavad lahendi kiiresti ja lihtsustatud menetluse korras.

Keskmine menetlusaeg on suurenenud, kuid mitte oluliselt. Otsust põhjust selles osas kahjuks välja tuua ei oska. Lahendamata jäänud asjade arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 15% võrra. Vanu asju (menetluses olnud 2 aastat ja rohkem) oli 55 ning 13% nendest on ühe kohtuniku jääk. Antud kohtunikku on üle-eelmisel aastal samal põhjusel ka distsiplinaarkorras karistatud. Olen talle andnud tähtaja vanade asjade lõplikuks lahendamiseks. Kui ta asju ilma mõjuvate põhjusteta ei lahenda või ei suuda tuua põhjendusi, miks ta vanu asju ei lahenda ning lahendab pigem uusi asju, tuleb algatada teistkordne distsiplinaarmenetlus. Olen ka teistele kohtunikele öelnud, et vanade asjade lahendamata jätmine ja jäägi tekitamine ei ole enam õigustatav, kuna koormus on kohtunike vahel võrdne.

Jõudlus on suurenenud 10%, oluline on tööjõu osas stabiilsus säilitada. Toimiv meeskond sekretäride ja konsultantide näol annab kohtunikele paremad võimalused asju kiiremini ja kvaliteetsemalt lahendada. Pärnu kohtumajale jagame jätkuvalt koormuse võrdsustamiseks Tallinna kohtumaja kohtuasju.

Üldkogu otsusest tulenevalt on uutes kohtuasjades kohtunik kohustatud otsustama menetlussevõtmise 30 päeva jooksul. Peame seda ajavahemikku mõistlikuks. Pikad ja põhjendamatud viivitused peavad kaduma. Teostame 30-päevase tähtaja järgimise osas ka pidevat monitoringut. Kui kohtunik ei suuda näidata vanade asjade lahendamata jätmiseks mõjuvaid põhjuseid, tuleb algatada distsiplinaarmenetlus. Pelgalt vestlustest ja tähelepanu juhtimistest enam ei piisa.

Peame mõtlema ka selle peale, kas kohus ise või KHN peaks halduskohtutes sisse viima töökorralduse muudatuse ja panema kohtunikele kohustuse teatud kohtuasjad, mis seda vajavad (nt kõrgendatud avaliku huvi vm tõttu), lahendada prioriteetselt (nt riigihanked) ehk esimeses järjekorras.

Rask: Kas vastab tõele, et Tallinna Halduskohtu üldkogu läks kohtuniku juurde, et arutada tema tööjõudlust ja ainuke, kes üldkogul ei osalenud, oli kõnesolev kohtunik ise?

Lapimaa: Jah, informatsioon vastab tõele.

Rask: Kas oskad kommenteerida vangide kaebuste ulatuslikku kasvu? Vangide kaebused moodustavad praktiliselt 40% halduskohtute töömahust, mis on lubamatult suur.

Lapimaa: Vangide kaebuste plahvatuslik kasv on mõjutanud eeskätt Tartu Halduskohtu töökoormust. Meil moodustavad kõnesolevad asjad töökoormusest 15%, seega ei tunneta koormust nii tugevalt, kuid kindlasti peaks Tartu piirkonna I ja II astme kohtu töökoormuse leevendamiseks mingisuguseid samme astuma. Toetame Tartu Halduskohtu esimeest, et sinna kohtusse on ressursi juurde vaja. Tõenäoliselt oleks olukorra lahendamiseks vaja teha ka seadusandlikke muudatusi.

Pärsimägi: Kas 30 päeva jooksul on kohtunikul kohustus teha esimene menetlustoiming või otsustada menetlusse võtmine?

Lapimaa: Kohustus on 30 päeva jooksul asjaga tegelema hakata.

Saarmets: Asjade üldarvu osas oli Tallinna Halduskohtus väikene langus. Kas täna on Tallinna Halduskohtu koormus optimaalne või oleks teoreetiliselt võimalik Tartu Halduskohtule asjade lahendamisel appi minna?

Lapimaa: Tallinnas on sissetulevate asjade arv kergelt vähenenud ja Tartus suurenenud tõenäoliselt vangide kaebuste arvelt. Mis puudutab Tallinna Halduskohtu koormust ja Tartu Halduskohtu abistamist, siis leian, et lahendused peaksid olema süsteemsed ja kõikehõlmavad, mitte ajutised. Teiseks saab edaspidi seonduvalt KrMS muudatustega teatud juhtudel maakohu kolmesesse koosseisu kaasata ka halduskohtu kohtunikke, mis ilmselt võib meile koormust juurde tuua.

Pappel: Tartu Halduskohtu abistamise osas leian, et tegemist ei oleks hea lahendusega, kuna Tartu Vangla ametnik peaks sellisel juhul sõitma Tallinnasse kohtuistungile.

Villem Lapimaa lahkub.

5.6. Tartu Halduskohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Halduskohtus 2010.a – esimees Tamara Hristoforova

Hristoforova: Ettekanne.

Haldusasju saabus peaaegu 500 rohkem kui eelmisel aastal. Kasv oli sellest tulenevalt 42,4%. Lahendatud asju oli 322 rohkem (31,3%). Lahendatud asjade arv on 1510. Tartu kohtumaja ja Jõhvi kohtumaja kohtunike vahel on koormuse osas saavutatud absoluutne võrdsus. Asjade arv kohtuniku kohta ja läbi vaadatud asjade arv kohtuniku kohta on tõusnud.

Sissetulevate asjade arv kasvab justiitshaldusasjade arvelt. Kuna asjade arv on liiga suur, kannatab töö kvaliteet.

Vanade asjade arv on minimaalne. Need 9 asja on kõik seotud Euroopa Kohtuga ja on eelotsuse ootel.

Kui vaadata koormust, siis Tallinna Halduskohtus on lahendite arv kohtuniku kohta 97 ja Tartu Halduskohtus 168.

Seega saab öelda, et Tartu Halduskohus töötab vaatamata suurele koormusele hästi.

Saarmets: Kas oleks õigem rõhk lahendite arvu asemel asetada lahendite kvaliteedile või tekitaks see rohkem probleeme?

Hristoforova: Probleem on selles, et kohtuametnike abi ei ole kohtunike jaoks küllaldane. Kui on suur koormus, siis kvaliteet kannatab tahes-tahmata. Statistikas ei ole arvesse võetud ka seda, et Riigikohus tühistas suurel määral ringkonnakohtu otsuseid ja jättis I astme kohtu otsused jõusse. Seega ei saa öelda, et kvaliteet on väga halb.

Aavik: Vangide kaebused on Tartu Halduskohtu kõige suuremaks probleemiks ja väljakutseks. Meil on sõlmitud kokkulepe struktuuriliste muudatuste läbiviimiseks Tartu Halduskohtus eesmärgiga koondada justiitshaldusasjade lahendamine Jõhvi ning luua sinna justiitshaldusasjade lahendamise keskus. Muudatust arutame lähemalt 13. aprillil Riigikohtuga.

Hristoforova: Kui sõlmisime kokkuleppe, siis oli juttu, et keskus alustab tööd 01.01.2012, aga nüüd ministeerium loobus sellest nõudest ning keskuse alustamise ajaks on uue kokkuleppe alusel määratud alles 01.01.2014.

Aavik: See, et keskus alustaks tööd 2012. a, on ebareaalne.

Rask: See on tõesti ebareaalne tähtaeg. Alles 13.04 toimub Riigikohtus kõnealuse teema kohane nõupidamine. Riigikohtu halduskolleegium on justiitshaldusasjade keskuse loomise suhtes vägagi skeptiline. Argumente on palju ning seda teemat ei ole mõistlik täna detailselt arutada. Keskuse loomise idee vajab esmalt põhjalikku analüüsi.

Paus 15.05-15.15.

Tamara Hristoforova lahkub.

5.7. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tallinna Ringkonnakohtus 2010.a – esimees Urmas Reinola

Reinola: Ettekanne.

2010. a toimus sissetulevate asjade arvu langus ainult väärteomenetluse asjades. Tsiviilasjades, kriminaalasjades ja haldusasjades saabunud asjade arv mõnevõrra suurenes. Vaadates perioodi lõpu jääke, tuleb konstateerida, et kohtunike koormus jäi põhimõtteliselt samaks ja ka jõudlus oli sama. Pigem olid tublid tsiviilkolleegiumi kohtunikud, kes vähendasid päris palju jääki. Rääkisime üldkogul, et jäägid ei tohiks perioodi lõpuks kasvada. Tuleb tõdeda, et haldusasjades oli jäägis olevate asjade arv 216, kuid selle on tinginud õigusvaidluste keerukuse kasv. Vanasid haldusasju oli 40, tsiviilasju 15 ja kriminaalasju 0.

Kriminaalasjade keskmine menetlusaeg on 50 päeva. See on märk, et oleme korralduslikult suutnud asja ette valmistada selliselt, et asi saab selleks määratud istungil läbi vaadatud. Oleme püüdnud istungi aja eelnevalt menetlusosalistega kokku leppida. Tsiviilasjades mõjutab apellatsiooniasjade menetlust ka uus TsMS, mis tõi loodetud menetluse kiirendamise asemel kaasa menetluse pikendamise. Probleemiks on eeskätt materjalide kättetoimetamine, kuid ka menetluse käigus

edasikaevatavate lahendite tegemine, mis ei kajastu KISis (nt tsiviilasja hinna määramine, menetlusi andmine või andmata jätmine).

Haldusasjades on keskmine menetlusaeg 231 päeva. See on ebanõistlikult pikk aeg. 2010. a oli menetluses 40 vana haldusasja ja nendest 26 asja saabusid menetlusse detsembris 2006. Tegemist on suhkrutrahvi asjadega. 1 asi on praegu peatatud seoses tsiviilasjas käiva vaidlusega, mis on Riigikohtus. Kuivõrd tegemist on kõiki asju mõjutava põhiküsimusega (kas tasu sai määrata), oodatakse Riigikohtu lahendit. Riigikohus küsib selles asjas Euroopa Kohtult eelotsustust, mis tähendab, et keskmine arvestuslik menetlusaeg venib ning ülejäänud 25 asja, mis otseselt ootavad otsust, lükatakse edasi. Ka pooled on nõus, et menetlusökonoomia seisukohalt ei ole enne mõtet hakata asju läbi vaatama, kui on olemas Riigikohtu otsus. Ülejäänud asjad on menetluses subjektiivsetel põhjustel. Leevendust menetluse kiirendamise osas peaks pakkuma ka uus HKMS.

Kivi: Kas Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi eesistuja ja ettekandja kohtunik langevad kokku?

Saarmets: Võin kinnitada, et see on nii.

Kivi: Kui vaadata statistikat, siis eesistuja ja ettekandja kohtunikest kaks on silmapaistvalt suure jäägiga (11 ja 9). Asjad on menetlusse tulnud alates 2005. a. Kas need asjad on seotud suhkrutrahvidega või nendega, kus eelotsustust küsitakse?

Reinola: Kõik asjad, mis jäägis on, on seotud eelotsustustega.

Aavik: Ringkonnakohtu ühe kohtuniku koha täitmise osas märgin, et seda ilmselt nii pea ei täideta. Koht tekkis seoses Viru Ringkonnakohtu likvideerimisega. Arvati, et Tallinna Ringkonnakohtu koormus osutub suuremaks kui Tartu Ringkonnakohtu koormus. Hetkel statistika seda ei kinnita ning on võimalik, et see koht viiakse üle Tartusse. Kuni Tartu Ringkonnakohtus ei ole jääke likvideerinud, ei saa koormuseid võrrelda. Senikaua on koha täitmine ootel.

5.8. Tartu Ringkonnakohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Tartu Ringkonnakohtus 2010.a – esimehe kohusetäitja Ago Kutsar

Kutsar: Ettekanne.

Väärteoasjades on saabunud asjade arv väiksem, lahendatud asjade arv on võrreldava perioodiga sama. Haldusasju on saabunud ja lahendatud rohkem. Saabunud tsiviilasjade arv on langenud. Kriminaalasju on saabunud rohkem.

Asjade jääk on korrelatsioonis asjade arvuga. Haldusasjades on jääk suurenenud seoses saabunud asjade rohkusega. Tsiviilasjades on jääk vähenenud. Jäägi alla arvestatakse ka need asjad, mis on saabunud kuu või poolteist enne aruandeperioodi lõppu. Selliseid asju ei ole objektiivselt võimalik enne aruandeperioodi lõppu lahendada.

Haldusasjades on koormus tunduvalt kasvanud ning jääk suurenenud. Tsiviilasjades on koormus vähenenud ning see on kaasa toonud ka jäägi vähenemise. Kriminaal- ja värteoasjade koormuses olulisi muutusi ei ole. Kriminaalasjades on meie potentsiaal suurem kui võimalused, kuna oleme hädas istungi aegade kokkuleppimisega, eriti juhul, kui süüdistatavaid on rohkem kui üks. Need põhjused tingivad menetluse pikenemise.

Menetluse kestust tsiviilasjades mõjutas ühe kohtuniku lapsehoolduspuhkusel olek. Kriminaalasjades mõjutas menetlusaega prokuröride ja advokaatide hõivatus.

2010. a muudeti tööjaotusplaani, et ühel tsiviilkohtunikul oleks võimalus oma jääki likvideerida. Meie üldkogul on ühine arvamus, et menetluse kestvus arvestades töökoormust oli optimaalne.

Kriminaalasjades vanu asju ei ole. Vanu tsiviilasju oli 13, 10 neist on ühe kohtuniku asjad. Haldusasjades on vanu asju 12.

Aruandeperioodil töötas Tartu Ringkonnakohtus 13 kohtunikku. Veebruarist alates töötab 11 kohtunikku. Olukord personali osas on halb. Oleme saanud Justiitsministeeriumilt abi. Nimelt kuulutati välja uued konkursid. Praeguseks on kandidaadid olemas. Saime ka täitmata kohtunike kohtade arvelt rahalisi vahendeid, mille alusel palkasime täiendavaid konsultante. Tsiviilasjade lahendamisel oleme kasutanud esimese astme kohtunike kaasamist.

Üldkogu arusaama kohaselt on I astme kohtu lahendite üldine pilt paranenud. Probleem on endiselt põhjendavas osas. Probleeme on olnud ka otsuste vormistamisega. Palju on ka selliseid otsuseid, millel ei ole struktuuri.

Aavik: Jäägi statistilisi andmeid ei peaks vaatama üks-üheselt ning järeldada, et kuna jääk on kasvanud, tuleb tegeleda järelevalvega. Pigem tuleb võtta jäägi arvu sellisena, mis näitab, et ees on rasked ajad ning tuleb võtta kasutusele ennetavad meetmed, et jäägi arv ei suureneks.

Luha: Kohtustatistika meetodika järgi ei nimetata sellised asju jäägiks, vaid aruandeperioodi lõpuks lahendamata asjadeks. Jäägiks saab nimetada vanu ja probleemseid asju.

5.9. Riigikohtu esimehe ettekanne õigusemõistmise korraldamisest Riigikohtus 2010. a – esimees Märt Rask

Rask: Ettekanne.

Riigikohtus ei ole probleem kohtade täitmisega ei kohtunike ega ametnike osas. Kõige rohkem on Riigikohtus lahendatud tsiviilasju. 2009. a võeti menetlusse 26% esitatud menetlustaotlustest, 2010. a oli menetlusse võtmise protsent 23%. Edasikaevatud lahendite arv kasvab, aga menetluslubade andmine on suhteliselt stabiilne. Ühiskonna arusaam on, et kohtuvaidlus ei ole lõppenud enne, kui kõik kolm kohtuastet on läbi käidud. Samas tuleb rõhutada, et Riigikohtu ülesanne ei ole kõikide kaebuste läbivaatamine, vaid eelkõige kohtupraktika suunamine. Väärteoasjade arv on langenud. Põhjus võib olla praktika stabiliseerumises. Haldusasjades on võimekus sama, kuid menetlustaotluste arv on oluliselt suurenenud. Põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus algab alles Riigikohtus ja statistikas ei kajastu täna asjad, mis on kolleegiumidest antud üldkogule, kus põhiseaduslikkuse järelevalve küsimus lahendatakse koos põhikohtuasja lahendamisega. Need kajastuvad kolleegiumi statistikas. Täna on Riigikohtus pooleli 11 üldkogu asja. Põhiseaduslikkuse järelevalvemenetlusi oli 2010. aastal 14. Õigusakt tunnistati põhiseaduse vastaseks 3 korral, õiguslünk 1 korral.

Saarmets: Praegu rääkisid kohtuesimehed konkreetselt nende kohtuastmes menetluses olevate asjade menetlusaegadest. Oleks põnev teada, kui pikk on kaebuse menetlusse võtmise aeg Riigikohtus.

Rask: Küsimus on selles, et peame riigis jõudma selliste standardite kehtestamiseni, et iga konkreetse asja puhul on nähtav kõikide kohtuastmete menetlusaeg kokku. Praktika ühtlustamiseks on kindlasti vaja kolleegiumisiseselt korralda asja efektiivne menetluse planeerimine, mis aitaks menetlustähtaegu lühendada. Õigusemõistmine peab olema kättesaadav mõistliku menetlusaegaga jooksul ja see on praegu probleemiks. On hea meel, et kohtutes on hakatud mõtlema lahenduste peale, kuidas menetlusaegu lühendada.

Norman Aas lahkub.

Vaher: Minu jaoks on statistika üsna kohtutekeskne. Juurde oleks vaja kohtusse pöörduja vaadet ning informatsiooni selle kohta, kui pikk on ühe asja menetlusaeg kokku alates kohtusse pöördumisest kuni kohtulahendi jõustumiseni.

Luha: Praegu sellist ülevaadet ei ole, kuid loomisel on statistikakeskkond, kus on võimalik menetlusaegsids arvestada alates asja saabumisest kuni jõustumiseni. Peab märkima, et mida täiuslikumaks läheb KIS, seda paremaks läheb ka statistika.

Vaher: Teiseks on oluline ka kohtute omavaheline koostöö. Kui tekib selge pilt asja lahendamisest jõustumiseni, siis ilmnevad paremini ka kohtute omavahelises suhtluses esinevad puudused. Näiteks ei ole esimese astme kohtus võimalik asja lahendada, kuna toimik on ringkonnakohtus, kes keeldub seda istungi päevaks välja andmast, kuigi toimikut ise sel päeval ei kasuta. Seega minu palve on edaspidi statistikasse eeltoodud dimensioon sisse tuua.

Aavik: Kindlasti selline dimensioon tuleb, kuid mitte enne, kui on valmis tehniline lahendus, mis võimaldab operatiivstatistikat saada. Sellest hoolimata jäävad kohtupõhised numbrid siiski kohtujuhtimise alusnumbriteks. Ei saa olla olukorda, kus üksikult võttes on kõik menetlusastmed toimunud mõistliku tähtaja jooksul, kuid kokkuvõttes on menetlusaeg pikk. Kui tuleb lahend, mille tegemine on ebamõistlikult pikalt aega võtnud, ei saa ainuüksi selle põhjal otsustada, kus on probleem. Selle pärast tuleb uurida, millises astmes on menetlustähtaeg olnud liiga pikk ning just konkreetse kohtuastme probleemidega tegeleda.

5.10. Justiitsministeeriumi esindaja kohtuid võrdlev kaasettekanne – Külli Luha

Luha: Ettekanne.

Arvestuslik menetlusaeg arvestab nii lahendatud asju kui menetluses olevaid asju. Seega on arvestuslik menetlusaeg ülevaatlikum, kui lahendatud asjade aeg. Arvestusliku menetlusaja sisse arvestatakse ka aeg, mil asi oli peatatud. See peaks arvestuslik menetlusaeg andma esimese sõnumi kohtusse pöördujale, kui kaua võib tal keskmiselt kohtumenetlusega aega minna.

Esimest korda on vanade asjade koondarv kokku väike. Tsiivilasjade hulgast on välja jäänud pankroti järelevalve asjad, mida oli hinnanguliselt vanade asjade hulgas umbes 200-250. Ka pankroti järelevalve asjadele vaatamata on vanade tsiivilasjade arv vähenenud. Viru Maakohtu kriminaalmenetluse asjade ja Harju Maakohtu tsiivilasjade arvud on suurenenud. Vanade asjade puhul ei saa rääkida kohtusüsteemi kui terviku probleemist, kuivõrd enamik kohtunikke on suutelised asjad lahendama selliselt, et jääb alles 1-2 vana asja. Samas on kohtunikke, kellel on vanu asju 10 ja rohkem. Vanade asjade aruanded on kõikidele kohtutele ühised ja neid võiks vaadata ühiselt, mitte kohtupõhiselt.

Ringkonna kohtute kohta ei ole täielikult võrreldavat statistikat, kuna 2010.a on esimest korda kogu statistika võetud KISist. Arvestatud on ka vanasid asju, kuid vanad asjad ringkonna kohtus ei ole samade kriteeriumide järgi arvestatavad kui I astmes. Näiteks on määruskaebus vana juba siis, kui see on menetluses olnud rohkem kui 6 kuud.

Pärnu Maakohtu ja Viru Maakohtu üldmenetluse arvestusliku keskmise menetlusaja vahe on 337 päeva. Küsimus on, kas üldkogud peaksid endale menetlustähtaegade lühendamiseks võtma täiendavaid eesmärgi, näiteks sarnaselt Tallinna Halduskohtule püüdma võtta asjad menetlusse teatud tähtaja jooksul.

Rask: Probleem on, et analüüsi alusel ei saa hoomata tegelikku probleemistikku. Ettekanded tuleks standardiseerida ja välja tuua teatud tendentsid, mis on võrreldavad eelneva perioodiga – kuhu me liigume, mis on probleemid jms. Siin oleks mõistlik ministeeriumi kohtuhalduse ametnikel osutada kohtuesimeestele meetodilist abi, et ettekanded oleksid omavahel võrreldavad. Ettekanne peaks olema kompaktne ja andma pildi võrreldavatest tendentsidest.

Pappel: Paljud esimehed tegid justiitsministrile konkreetseid ettepanekuid. Ootaksin nende ettepanekute osas konkreetseid sisukohti.

Aavik: Oleme püüdnud ettepanekutele reageerida ja neid arvestada. Edaspidi püüame tagasisidet anda korraliselt. Kõige rohkem meeldis mulle Tartu Ringkonna kohtu ettekanne, kuna see oli tehtud ministri käskkirja alusel ning andis kõige rohkem informatsiooni. Ma ei kiirustaks ettekande struktuuri muutmisega, kuna leian, et KHN peaks varuma aega, et süveneda ka numbritesse, mitte ainult tendentsidele. Võime leppida kokku, et kord aastas, näiteks sügisesel kahepäevasel nõupidamisel tehakse põhjalikum analüüs. Kevadise ettekande võiks teha lühemalt ning üritada ajastada selliselt, et ettekanne tehakse kohtunike täiskogu ees, mitte KHNis.

Rask: Kohtute seaduse väljatöötamise käigus sai ettekanded pandud täiskogul esitamisele arvestusega, et selleks ajaks on olemas ka statistika.

Luha: Eelmise aasta kohtute statistika oli sellel aastal kohtute siseveebis olemas 30.01. Seega on kohtutel andmed varakult olemas. Tahan rõhutada, et kes on andmeid varem küsinud, see on ka statistika saanud. Näiteks Viru Maakohus küsib igakuiselt statistikat. Seega julgen väita, et koostööga ja andmete saamisega probleeme ei ole.

Rask: Seega võiks täiskogule planeerida eraldi bloki kohtute statistiliste andmete analüüsimiseks. Ühepäevastel koosolekutel pole otstarbekas nii põhjalikul määral statistikat analüüsida, kuna selleks ei ole ajalist ressursi. Seega peaks mõtlema korralduslikele muudatustele.

Otsus: KHN võtab kohtute 2010.a personaalse statistika osas antud informatsiooni teadmiseks.

6. Ülevaade justiitsministri ja Riigikohtu esimehe 10.03.2011.a kohtumisest ning kohtute tõhusam kaasamine infosüsteemide väljatöötamise ja rakendamisse – KS § 41 lg 2 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Märt Rask; Timo Ligi, Justiitsministeerium

Rask: Riigikohtu esimehe ja justiitsministri kohtumine leidis aset 10.03.2011.a. Põhiteemaks oli Riigikohtu esimehe poolt täiskogul välja öeldud mõte, et kohtunikud ja ametnikud ilmutavad pidevast IT arengust väsimuse märke. Sellest mõttest tekkis ajakirjanduslik diskussioon. Kohtumisel jõudsiime konkreetsete kokkulepeteni. Kohalolijaid teadvustasid, et ei maksa oodata, et KIS 2 lahendab kõik probleemid, vaid peame tõsiselt suhtuma positiivse õhkkonna loomisele uue süsteemi vastuvõtmiseks ja sellesse uskumiseks. Valmisolek uuendusteks IT-valdkonnas ei ole kohtunikonna jaoks ülemäära kõrge.

Kohtumisel rääkisime ka Riigikohtu KISi e-liidesest. Küsimus on selles, et Riigikohtus oli tekkinud arusaamine, et eksperiment liidese loomiseks tuleb lõpetada ja luhtunuks lugeda. Meid veendi ümber argumendiga, et halvasti kulgenud ja võib-olla mitte kõige paremini lõppenud eksperiment on ka õppetund, kust ametnikud saavad kogemusi kõigi järgnevate arenduste väljatöötamiseks. Päevakorras oli ka Riigikohtu ja kogu kohtusüsteemi ühtsete IT-hangete korraldamine. RIK hakkab hankeid tegema, et kõigis kohtuastmetes oleks ühtsed süsteemid. Kohtumisest kasvas välja ideestik, mille tulemusena Timo Ligi koostas memorandumid, kuidas tuleks erinevaid spetsialiste IT-arenduste väljatöötamise kaasata.

Ligi: Eesmärk on siin ja kohtutes arutleda, kas ja kuidas kaasata teatud inimesed KISi arendamisse. Lõpusirgele on jõudnud etapp, kus kirjutatakse nõudeid. KISi arendamise järgmises etapis toimuvad nõuete osas arendajatega läbirääkimised, intervjuud. Pakkusin välja, et arendamisse oleks mõistlik kaasata ka kohtute poolelt erinevaid esindajaid. See oleks grupp inimesi, kellega arutatakse läbi, kuidas nende nõuetega infosüsteemi arendama hakatakse. Sellega seonduv töömaht on küllaltki suur, seega on minu ettepanek, et lähema poole aasta jooksul, kuni arendamisetapp kestab, oleksid need 12 ametnikku, kes on memos määratletud, muudest ülesannetest teatud osas vabastatud. Lisaks tahaksin, et töörühmas, mis arutab operatiivjuhtimisega seotud küsimusi, oleks ka kohtunike esindaja. Tegemist võiks olla keskmisest rohkem IT-arenduste vastu huvi tundva isikuga, kes oleks ka ise tööst huvitatud ega vajaks palju aega arendamist puudutavate detailidega kurssiviimiseks.

Rask: Leian, et täna on võimalik KHNi käest küsida, kas sellist lähenemisnurka põhimõtteliselt toetatakse või mitte. Konkreetsete inimeste kohtutest leidmiseks ja ajagraafiku paikapanemiseks tuleb läbi rääkida kohtute esimeestega ja teha organisatoorseid tööd.

Arengusuuna toetamise vastu häält ei ole.

Viiakse läbi hääletus Timo Ligi poolt esitatud arengusuuna toetamise poolt.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN võtab informatsiooni justiitsministri ja Riigikohtu esimehe kohtumise osas teadmiseks ja ühtlasi otsustab:

1. Kaasata kohtunik või nõunik Riigikohtust, kohtunik Tallinna Ringkonnakohtust, kohtunikud Harju Maakohtust ja Tartu Maakohtust, kohtunik Tallinna Halduskohtust, kantselei juhatajad Tallinna Ringkonnakohtust, Harju Maakohtust ja Viru Maakohtust, istungisekretärid Tallinna Halduskohtust ja Viru Maakohtust, konsultandid Pärnu Maakohtust ja Harju Maakohtust KIS 2 detailanalüüsi etappi perioodil märts-juuli 2011.a ning vähendada sellega seoses nende ametikohajärgsete ülesannetega täitmise koormust 25% võrra;
2. Kaasata Eesti Kohtunike Ühingu poolt määratud täiendav kohtusüsteemi esindaja (kohtunik) KIS töörühma alaliseks liikmeks kuni süsteemi rakendamiseni ning vähendada tema ametikohajärgsete ülesannetega täitmise koormust 25% võrra;
3. Kaasata dokumendihalduse süsteemi projekti töörühma kantselei juhatajad (lisaks Riigikohtu kantselei juhatajale) Harju Maakohtust, Tartu Ringkonnakohtust ja Pärnu Maakohtust perioodil märts-mai 2011.a ning vähendada nende ametikohajärgsete ülesannetega täitmise koormust 25% võrra;
4. Kaasata maksete ja finantsarvestuse arendusprojekti detailanalüüsi etappi Riigikohtu esindaja (nt nõunik), kantselei juhataja, istungisekretär ja kohtunik I või II astme kohtust;

5. Kaasata karistusregistri arendusprojekti töörühma kohtutest kantselei juhataja ja kohtunik;
6. Otsustada ÕISI projekti kohtute esindajate kaasamisvajadus pärast hankemenetluse lõppu ja enne detailsete nõuete väljatöötamise algust (aprillis-mais 2011).
7. Punktides 4-6 nimetatud projektides osalemiseks vajaliku kohtute esindajate ametikohajärgsete ülesannete täitmisega kaasneva koormuse vähendamise ettepaneku teevad vastavate projektide juhid kohtu esimehele ja direktorile, kelle kohtust soovitakse kohtute esindaja kaasata.

Saarmets: Mul on täpsustav ettepanek. Nimelt tuleks kohtunike määramise puhul arvesse võtta ka seda, mis liiki asjaga on tegemist.

Rask: Tõnu Antoni ettepanek on, et kaasatavad inimesed peavad valdama konkreetset menetlusprotsessi, mitte kõiki protsesse.

Ligi: Halduskohtumenetluse poolelt on halduskohtunik grupis olemas. Nüüd oleks juurde vaja ringkonnakohtunikku, kes oskaks anda nõu ringkonnakohtuniku vaate süsteemis kujundamiseks. Tegemist ei ole menetlusspetsiifilise küsimusega, vaid kohtunikuspetsiifilise ja kohtuastme spetsiifilise vaatenurgaga.

8. Nõusoleku andmine kohtumaja juhtidele lisatasu maksmiseks tagasiulatuvalt – KS § 41 lg 1 p 10 alusel – kohtute esimehed, Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lippus

8.1. Nõusoleku andmine Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja juhile Sirje Õunpuule ja Kentmanni kohtumaja juhile Meelis Eerikule 10% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a – Helve Särgava, Kaidi Lippus. Materjalid edastatud.

Viiakse läbi hääletused nõusolekute andmiseks Sirje Õunpuule ja Meelis Eerikule 10% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

8.2. Nõusoleku andmine Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja juhile Ingrid Niinemäele, Kuressaare kohtumaja juhile Kristel Pedassaarele, Rapla kohtumaja juhile Indrek Saarele ja Haapsalu kohtumaja juhile Piia Jaaksoole 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a – Rubo Kikerpill, Kaidi Lippus. Materjalid edastatud.

Viiakse läbi hääletused nõusolekute andmiseks Ingrid Niinemäele, Kristel Pedassaarele, Indrek Saarele ja Piia Jaaksoole 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

8.3. Nõusoleku andmine Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja juhile Liivi Loidele ja Põlva kohtumaja juhile Epp Tombakule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a – Madis Kägu, Kaidi Lippus. Materjalid edastatud.

Viiakse läbi hääletused nõusolekute andmiseks Liivi Loidele ja Epp Tombakule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

8.4. Nõusoleku andmine Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja juhile Tiit Kullerkupule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a – Pavel Gontšarov, Kaidi Lippus. Materjalid edastatud.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Tiit Kullerkupule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 09.01.2011.a.

**Poolt: 7
Vastu: 0
Erapooletuid: 0**

8.5. Nõusoleku andmine Tartu Halduskohtu Jõhvi kohtumaja juhile Mare Krullile 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a – Tamara Hristoforova, Kaidi Lippus. Materjalid edastatud.

Viiakse läbi hääletus nõusoleku andmiseks Mare Krullile 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

**Poolt: 7
Vastu: 0
Erapooletuid: 0**

Otsus: KHN annab nõusoleku Harju Maakohtu Tartu mnt kohtumaja juhile Sirje Õunpuule ja Kentmanni kohtumaja juhile Meelis Eerikule 10% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a, Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja juhile Ingrid Niinemäele, Kuressaare kohtumaja juhile Kristel Pedassaarele, Rapla kohtumaja juhile Indrek Saarele ja Haapsalu kohtumaja juhile Piia Jaaksoole 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a, Tartu maakohu Jõgeva kohtumaja juhile Liivi Loidele ja Põlva kohtumaja juhile Epp Tombakule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a, Viru Maakohtu Rakvere kohtumaja juhile Tiit Kullerkupule 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 09.01.2011.a ja Tartu Halduskohtu Jõhvi kohtumaja juhile Mare Krullile 5% suuruse lisatasu maksmiseks alates 01.01.2011.a.

9. Kohtuametnike 2011.a koolitusplaani – KS § 41 lg 3 p 4 - Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lippus

Rask: Kohtuametnike koolitamine peaks olema üks osa kohtunike koolitusest. Teen ettepaneku koolitusplaani süvendatult koos Riigikohtu koolitusosakonnaga läbi töötada ning kohtunike koolitusplaani ühildada, samal ajal kõnealuse koolitusplaani järgi koolitusi siiski läbi viies.

Lippus: Kavas on tutvustada täpsustunud kohtuametnike koolitusplaani koolitusnõukogu istungil 8. aprillil Riigikohtus.

Viiakse läbi hääletus kohtuametnike koolitustega jätkamiseks ning koolitusplaani ühildamiseks.

**Poolt: 7
Vastu: 0
Erapooletuid: 0**

Otsus: KHN toetab koolitustega jätkamist, kuid soovib kohtuametnike koolitusplaani koos kohtunike koolitusnõukoguga läbi töötada ning kohtunike koolitusplaani ühildada.

10. Ida-Virumaa õigussüsteemis osalejate kvalifikatsiooni tõstmiseks loodava stipendiumisüsteemiks raha eraldamine kohtute 2011.a eelarve reservist – KS § 41 lg 2 alusel – Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse juhataja Kaidi Lippus, Pavel Gontšarov. Materjalid edastatud.

Gontšarov: Töögrupp oli ministeeriumi poolt kokku kutsutud aasta tagasi ning käis koos kolm korda. Töögruppi kuulusid mina, Dilaila Nahkur-Tammiksaar, Kristel Volenberg ja Andrus Lillo. Mulle ei meenu ühtegi advokaati, kes antud piirkonnas oleks noorem kui 50 aastat. Advokaate on Ida-Virumaal üldse vähe ning nende keskmine vanus on umbes 60 aastat. Mitme advokaadi asemel, kes on pensioneerunud, uusi advokaate ei tule.

Probleem ei ole samas ainult advokaatidega, vaid ka kohtunikega ning prokuröridega.

Ettepanek probleemi lahendamiseks on luua advokatuuri juurde sihtkapital, mille kaudu motiveerida magistrantuuri läbinute tööle asumist Ida-Viru piirkonda.

Vaher: Täpsustan, et täna on KHNis otsustamisel punkt 1. Advokatuuri eelarves oleme stipendiumisüsteemi loomiseks raha ette näinud.

Lippus: 2011.a analüüsimise stipendiumi mahtu ja ulatust ning kaalume, kas võiks stipendiumisüsteemiga alustada juba 2011.a, kuigi eelarves selleks eraldi raha ette nähtud ei ole. 2012.a teeme riigieelarve menetluses ettepaneku stipendiumi rahastamiseks riigieelarvest. Näeme, et ka 2011.a oleks kohtute reservi arvelt võimalik stipendiumi maksmisega alustada. Kohtute reservi puhul räägime 6400 euro eraldamisest.

Projekt kestaks 5 aastat, kokku antakse stipendium 15 inimesele, igal aastal kolmele inimesele. Rahastaks isiku õpinguid arvestuslikult kahe aasta magistriõppe õppemaksu ulatuses koos maksudega. Et kohtute eelarvest eraldust teha, on vaja muuta riigieelarve seadust. Ettepanekuid kogub Rahandusministeerium juba suvel. Kui KHN on põhimõtteliselt kohtute eelarvest 6400 euro eraldamisega nõus, teeks Justiitsministeerium ettepaneku tõsta riigieelarves eeltoodud summa ümber. Stipendiumi tingimuste osas saavad ka kohtud kaasa rääkida.

Aavik: Tingimuseks saab olla, et isik on kohustatud Ida-Viru piirkonnas tööle asuma kas kohtusüsteemi, prokuratuuri või advokatuuri. Vastasel korral peab isik raha tagasi maksma.

Pärsimägi: Eesmärk on tasuda isikute õppemaksu, aga mis saab nendest, kes on riigieelarvelisel kohal?

Lippus: Ka nemad saavad kandideerida. Kui raha kohtute eelarvest eraldada, siis saab erinevaid stipendiaate siduda erinevate stipendiumilepingutega ja kohustusega, et stipendiumi saanud isik peab esimese eelistusena asuma tööle kohtusüsteemi, teise eelistusena prokuratuuri ja advokatuuri.

Rask: Täna saab langetada põhimõttelise otsustuse. Tähtsad on stipendiumi statuudi küsimused, siduvuse küsimused ja kogu õigusliku otsustuse mehhanism. Ida-Viru koefitsiendi arvestamine on valitsuses arutlusel olnud juba varasemast ajast. KHNi põhimõttelisest toetusest ei aita, et küsimus poliitiliselt otsustataks. Teema pannakse suuremasse konteksti. KHN ei peaks olema see, kes ütleb, et näeb situatsioonis ühte konkreetset lahendusvarianti ning ei tohiks teha otsust, mis keelaks teemaga edasimineku.

Vaher: Küsimuse all on, kas KHN põhimõtteliselt toetab ettepanekut stipendiumisüsteemi loomiseks või mitte.

Rask: Teemaga on seotud terve õiguslike otsustuste ahel alates eelarvest. Kui KHN annab täna nõusoleku ja ütleb, et teemaga tasub ja tuleb edasi töötada, ei ole me teinud takistusi heade mõtete realiseerimiseks.

Pärsimägi: Tänane otsus ei garanteeri, et raha järgnevatel aastatel riigieelarves olemas on.

Aavik: Raha on võimalik planeerides leida. Kuna hetkel on eelarve tehtud, siis palume KHNi nõusolekut, et leida sel aastal raha kohtute eelarve reservist.

Palume nõusolekut, et saaksime stipendiumisüsteemi käivitada koos advokatuuriga juba sel aastal. Juriidiliste detailidega ei ole mõtet tegeleda enne, kui oleme saanud heakskiidu sel aastal raha eraldamiseks kohtute eelarve reservist.

Rask: Kas KHN toetab põhimõtteliselt stipendiumisüsteemi sisseseadmist?

Poolt: 7

Vastu: 0

Erapooleitud: 0

Viiakse läbi hääletus KHNi toetuse saamiseks Ida-Virumaal õigussüsteemis osalejate kvalifikatsiooni tõstmiseks loodava stipendiumisüsteemiks 6400 euro eraldamiseks kohtute 2011. a eelarve reservist.

Poolt: 6

Vastu: 1

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN toetab Ida-Virumaal õigussüsteemis osalejate kvalifikatsiooni tõstmiseks loodava stipendiumisüsteemiks 6400 euro eraldamist kohtute 2011.a kohtute eelarve reservist.

11. Kohtunike foorumi tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimehe abi Mari-Liis Lipstok

Lipstok: 12.-13.05.2011.a toimub Tartus Dorpat konverentsikeskuses neljas kohtunike foorum pealkirjaga „Ausalt ja avameelselt kohtuvõimust“. Kutsed saadetakse välja aprilli alguses.

Otsus: KHN võtab teadmiseks informatsiooni kohtunike foorumi kohta.

Järgmine KHNi korraline istung toimub 20.05.2011.a

Istungi lõpp kell 17.10.

Märt Rask
Juhataja

Margit Kapp
Protokollija